

GUVERNUL ROMÂNIEI

PROGRAMUL DE CONVERGENȚĂ

2016-2019

- Aprilie 2016 -

CUPRINS

INTRODUCERE	1
1. CADRUL GENERAL AL POLITICII ECONOMICE	3
1.1. CONTEXTUL GENERAL AL POLITICII ECONOMICE.....	3
1.2. POLITICA MONETARĂ ȘI A CURSULUI DE SCHIMB	4
2. PERSPECTIVE ECONOMICE	9
2.1. ECONOMIA LA NIVEL GLOBAL / IPOTEZE TEHNICE	9
2.2. EVOLUȚII CICLICE ȘI PERSPECTIVE ACTUALE.....	10
2.3. SCENARIUL PE TERMEN MEDIU	12
2.4. BALANȚE SECTORIALE.....	14
3. SOLDUL BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT ȘI AL DATORIEI	16
3.1. EVOLUȚIA FINANTELOR PUBLICE ÎN PERIOADA 2015-2016	16
3.2. EVOLUȚIA FINANTELOR PUBLICE PE TERMEN MEDIU	20
3.3. EVOLUȚIILE ȘI NIVELUL DATORIEI GUVERNAMENTALE.....	23
3.4. REFORME STRUCTURALE	27
4. ANALIZA DE SENZITIVITATE ȘI COMPARAȚIA CU VARIANTA PRECEDENTĂ A PROGRAMULUI DE CONVERGENȚĂ.....	31
4.1. RISCURI.....	31
4.2. SENZITIVITATEA PROIECȚIILOR BUGETARE PENTRU DIFERITE SCENARII ȘI IPOTEZE	32
4.3. SENZITIVITATEA DATORIEI PUBLICE	33
6. CALITATEA FINANTELOR PUBLICE	39
7. CARACTERISTICILE INSTITUȚIONALE ALE FINANTELOR PUBLICE	43
ANEXE	44

LISTA TABELELOR

TABEL 1 - RITMUL MEDIU ANUAL DE CREȘTERE A PIB-ULUI ÎN PERIOADA 2010 – 2015 (%)	2
TABEL 2 - CONTRIBUȚIA FACTORILOR LA CREȘTEREA PIB-ULUI POTENȚIAL	12
TABEL 3 - COMPONENTELE PIB	13
TABEL 4 - BALANȚE SECTORIALE	14
TABEL 5 - IMPACTUL MĂSURILOR LEGISLATIVE ASUPRA BALANȚEI GUVERNAMENTALE	19
TABEL 6 - SOLDUL BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT (% PIB)	22
TABEL 7 - SENZITIVITATEA PROIECȚIILOR BUGETARE PENTRU DIFERITE SCENARII ȘI IPOTEZE	33
TABEL 8 - PROGNOZA PE TERMEN LUNG A CHELTUIELILOR CU PENSILE	37

LISTA GRAFICELOR

GRAFIC 1 - CONTRIBUȚII LA CREȘTEREA REALĂ A PIB	10
GRAFIC 2 – VENITURI ȘI CHELTUIELI BUGETARE (ESA 2010, % PIB)	17
GRAFIC 3 - POZIȚIA BUGETARĂ CONSOLIDATĂ (ESA 2010, % PIB).....	21
GRAFIC 4 - POZIȚIE FISCALĂ (+ CONSOLIDARE, -RELAXARE)	22
GRAFIC 5 – RANDAMENTELE TITLURILOR DE STAT PE PIAȚA PRIMARĂ	24
GRAFIC 6 – DATORIA GUVERNAMENTALĂ BRUTĂ CONFORM METODOLOGIEI UE	26
GRAFIC 7 – DATORIA GUVERNAMENTALĂ CONFORM METODOLOGIEI UE	27
GRAFIC 8 – FACTORI DE INFLUENȚĂ ASUPRA DATORIEI GUVERNAMENTALE	33
GRAFIC 9 – FACTORII DE INFLUENȚĂ ASUPRA PLĂȚILOR DE DOBÂNDĂ	34
GRAFIC 10 - COMPARAȚIE ÎNTRE PROGNOZELE CREȘTERII PIB	35
GRAFIC 11 - COMPARAȚIE ÎNTRE PROGNOZELE CREȘTERII FBCF	35
GRAFIC 12 - COMPARAȚIE ÎNTRE PROGNOZELE CREȘTERII CONSUMULUI PRIVAT	35
GRAFIC 13 - COMPARAȚIE ÎNTRE CONTRIBUȚIILE EXPORTULUI NET LA CREȘTEREA PIB	35
GRAFIC 14 - STRUCTURA POPULAȚIEI: 2013-2060	37

INTRODUCERE

Ediția din 2016 a Programului de convergență pentru perioada 2016- 2019 a fost elaborată pe baza *Regulamentului (CE) Nr. 1466/1997 al Consiliului privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice*, așa cum a fost modificat prin *Regulamentul (CE) nr. 1055/2005* al Consiliului și *Regulamentul (UE) nr. 1175/2011* al Parlamentului European și al Consiliului.

Programul de Convergență este realizat ținând cont de *Codul de conduită referitor la Specificațiile privind Implementarea Pactului de stabilitate și creștere* și la *Liniile orientative pentru formatul și conținutul Programelor de stabilitate și de convergență* din 3 septembrie 2012.

Transmiterea de către statele membre și evaluarea de către Comisia Europeană a Programului de convergență reprezintă o componentă a *Semestrului European* care privește întărirea coordonării politicilor economice, structurale și bugetare. *Semestrul European* este instrumentul principal pentru *Strategia Europa 2020*, instrumentul preventiv al *Pactului de stabilitate și creștere* (amendat prin intrarea în vigoare, în data de 13 decembrie 2011, a pachetului de 6 acte comunitare), al *Procedurii de dezechilibre macroeconomice* și al *Pactului Euro Plus*.

România a realizat în anul 2015 un deficit structural al bugetului general consolidat de 0,3% din PIB, ceea ce corespunde prevederilor *Tratatului privind Stabilitatea, Coordonarea și Guvernanța în cadrul Uniunii Economice și Monetare* de încadrare în obiectivul bugetar pe termen mediu (OTM). România a atins ținta privind OTM de 1% din PIB în anul 2014 mai devreme decât era anticipat.

Comisia Europeană a constatat în analiza amănunțită din cadrul raportului de țară că România nu se confruntă cu dezechilibre macroeconomice. Cu toate acestea, au fost identificate riscuri privind poziția investițională netă, inițiative parlamentare care pot afecta sistemul bancar și politicile fiscale prociclice.

Programul de convergență ediția 2016 are la bază prevederile *Strategiei fiscal-bugetare* și cadrul macroeconomic actualizat pentru perioada 2016-2018. Actuala planificare bugetară națională estimează un deficit bugetar ESA de 2,9% din PIB pentru anii 2016 și 2017. De asemenea, se așteaptă o abatere de la OTM în anii 2016 și 2017 în principal ca urmare a reducerilor de taxe și impozite aprobate prin noul Cod fiscal și majorărilor salariale sau ale unor drepturi de asistență socială aprobate în anul 2015.

Guvernul României își menține angajamentul de adoptare a monedei euro. O dată concretă va fi stabilită în urma realizării unui calendar de trecere la moneda euro, ce va fi finalizat până la următoarea ediție a programului de convergență, totodată ținând cont și de îndeplinirea criteriilor nominale și reale de convergență. Angajamentul de adoptare a monedei euro

reprezintă în continuare o ancoră importantă în promovarea reformelor bugetare și structurale necesare creșterii flexibilității economiei românești.

Din punct de vedere al convergenței reale, evaluată prin decalajele față de media europeană a produsului intern brut (PIB) pe locuitor exprimat prin puterea de cumpărare standard (PCS), România a progresat semnificativ în ultimii doi ani, situându-se la circa 55% față de media UE-28, comparativ cu 52% în 2010. În concordanță cu evoluțiile economice explicitate în acest program, convergența reală a României va ajunge în anul 2018 la circa 65%, existând perspectiva ca la orizontul anului 2020 PIB pe locuitor la PCS din România să reprezinte 70% din media europeană.

Tabel 1 - Ritmul mediu anual de creștere a PIB-ului în perioada 2010 – 2015 (%)

	UE28	Romania
Creșterea reală	1,1	1,8
Deflator	1,8	3,7
Creșterea nominală	3,0	5,7
Creștere PIB pe locuitor la PCS (2010-2014) (Puterea de cumpărare standard) (Puterea	2,4	5,0

Sursa: Eurostat și Comisia Națională de Prognoză

1. CADRUL GENERAL AL POLITICII ECONOMICE

1.1. CONTEXTUL GENERAL AL POLITICII ECONOMICE

În conformitate cu Programul de guvernare, strategia economică pe termen mediu a Guvernului este orientată către promovarea competitivității și ocupării forței de muncă, continuarea implementării reformelor structurale, îmbunătățirea atragerii fondurilor europene, consolidarea finanțelor publice începând cu anul 2018 și a stabilității financiare.

România a înregistrat în ultimii ani progrese considerabile în direcția reducerii dezechilibrelor macroeconomice, care împreună cu politicile monetare și reformele structurale implementate sau în curs de implementare, au contribuit la menținerea stabilității macroeconomice și financiare. După criza economică, România a avut o relansare economică modestă, cu creșteri anuale sub 1%, după care avansul PIB-ului real a revenit în perioada 2013-15 la un ritm anual de 3,4%. Șomajul a continuat să se mențină la un nivel redus în ultimii ani, acesta situându-se sub 7%, în timp ce investițiile și-au reluat creșterea, atingând un ritm anual de creștere de 17,6% în ultimul trimestru al anului trecut. Cu toate acestea România înregistrează una dintre cele mai ridicate rate de sărăcie sau de excluziune socială din UE (40,2% față de 24,4% pe ansamblul UE-28 în 2014).

Deși acest trend este în scădere, rata sărăciei în rândul persoanelor încadrate în piața muncii rămâne de asemenea cea mai ridicată din UE.¹ În plus, există în continuare mari decalaje între zonele rurale și cele urbane, România confruntându-se cu riscuri foarte ridicate de sărăcie, de excluziune socială și de inegalități în materie de venituri. În mediul rural rata sărăciei și excluziunii sociale este dublă față de cea înregistrată în mediul urban, respectiv 55% față de 27,9%². În acest context, Guvernul și-a asumat în februarie 2016 un “Pachet integrat pentru combaterea sărăciei” care reprezintă prioritățile de intervenție structurate într-un plan de 47 măsuri astfel încât să se înregistreze progrese semnificative în reducerea sărăciei. Toți acești factori frânează potențialul de creștere al economiei.

Referitor la politica fiscală, viziunea Guvernului este centrată pe asigurarea unui mediu stimulat și nediscriminatoriu, concentrându-se în același timp pe măsuri de consolidare a transparenței, stabilității și predictibilității sale. În plus, evoluția sustenabilă a finanțelor publice are o importanță majoră ținând cont de perspectivele demografice adverse.

Începând cu a doua jumătate a anului 2014, România a implementat o serie de măsuri de politică fiscală de reducere a impozitelor cu scopul de a impulsiona creșterea economică. O primă măsură de relaxare a politicii fiscale a fost reducerea impozitării muncii prin diminuarea cu 5 puncte procentuale a contribuțiilor la asigurările sociale, pusă în aplicare începând cu octombrie 2014. În ceea ce privește TVA-ul, au fost introduse gradual cote reduse pentru mai multe categorii de produse astfel: pentru pâine și produsele de panificație (cotă de 9% începând cu septembrie 2013), pentru produsele alimentare (cotă de 9% începând cu iunie

¹ În cazul persoanelor ocupate, rata sărăciei și excluziunii sociale a fost de 31,3% în 2014.

² În ansamblu, în cadrul UE, decalajul este de doar 3 puncte procentuale între mediul rural și urban.

2015) și pentru cărți și servicii culturale (cotă de 5% începând cu ianuarie 2016). De asemenea, începând cu ianuarie 2016 a intrat în vigoare prin noul Cod Fiscal reducerea cotei standard de la 24% la 20%. Reducerile cotelor de TVA au impulsivat consumul și investițiile cu impact asupra creșterii economice pe termen scurt.

O altă măsură cu impact pozitiv asupra venitului disponibil al populației prevăzută de Codul Fiscal este majorarea nivelului deducerilor personale acordate la impozitul pe venit în funcție de numărul persoanelor aflate în întreținere. Pe lângă aceste măsuri, Codul Fiscal revizuit prevede o modificare substanțială și în ceea ce privește impozitul pe dividende a cărui cota s-a redus de la 16% la 5% începând cu ianuarie 2016. De asemenea, din acest an microîntreprinderile care au mai mult de 2 salariați vor beneficia de o reducere semnificativă a impozitului pe venit, respectiv de la 3% la 1%.

1.2. POLITICA MONETARĂ ȘI A CURSULUI DE SCHIMB

Potrivit statutului său³, Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară o poate aduce la realizarea unei creșteri economice sustenabile. Configurarea și implementarea politicii monetare a BNR se realizează în contextul strategiei de țintire directă a inflației⁴, ce coexistă cu regimul de flotare controlată a cursului de schimb al leului; acesta permite un răspuns flexibil la șocurile ce pot afecta economia, fiind, în același timp, compatibil cu utilizarea țintei de inflație drept ancoră nominală a politicii monetare.

Conform caracteristicilor sale instituționale actuale, politica monetară a BNR urmărește în mod consecvent atingerea țintei staționare de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual⁵ - compatibilă cu definiția stabilității prețurilor pe termen mediu în economia românească - precum și coborârea ratei anuale a inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp la niveluri în linie cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de Banca Centrală Europeană.

În anul 2015, adecvarea din această perspectivă a conduitei politicii monetare a reclamat două maniere distincte de reacție a băncii centrale. Astfel, pe parcursul primelor luni ale anului, BNR a continuat să reducă în pași prudenți rata dobânzii de politică monetară și să modifice parametrii unora din instrumentele sale, pentru ca la mijlocul intervalului să stopeze ajustarea și apoi să mențină *statu-quo*-ul acestora.

Abordarea BNR din prima parte a anului a fost motivată de coborârea tot mai mult a ratei anuale a inflației sub limita de jos a intervalului țintei staționare în trimestrul IV 2014⁶ și în

³Legea nr. 312/2004.

⁴ Strategia de țintire directă a inflației a fost adoptată de BNR în luna august 2005.

⁵ Ținta staționară multianuală de inflație, situată la nivelul de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, a fost adoptată de BNR începând cu luna decembrie 2013. Anterior, strategia politicii monetare s-a caracterizat prin ținte anuale de inflație (decembrie/decembrie), gradual descrescătoare, stabilite pe un orizont temporal de doi ani; acestea au fost coborâte de la 7,5 la sută ± 1 punct procentual în 2005, la 3,0 la sută ± 1 punct procentual în 2011, în 2010 și 2012 țintele fiind menținute la nivelul celor din anii precedenți, anume la 3,5 la sută ± 1 punct procentual, respectiv 3 la sută ± 1 punct procentual.

⁶ Rata anuală a inflației a coborât în decembrie 2014 la 0,83 la sută.

primele luni din 2015 (în februarie fiind atins un nou minim istoric⁷, de 0,4 la sută), dar mai ales de continuarea revizuirii în sens descendent a traiectoriei previzionate a acesteia, implicând rămânerea ei sub punctul central al țintei, inclusiv pe termen mediu. Pe orizontul apropiat de timp, modificarea perspectivei inflației avea ca prim determinant relativa scădere a valorilor curente și a celor previzionate ale dinamicii prețului combustibililor și a prețurilor volatile ale produselor alimentare, căruia i s-a alăturat ulterior amplul impact tranzitoriu anticipat a fi exercitat de extinderea, începând cu 1 iunie 2015, a aplicării cotei reduse de TVA la toate alimentele, băuturile nealcoolice și serviciile de alimentație publică^{8,9}.

Pe orizontul mai îndepărtat de timp, temperarea inflației prognozate¹⁰ decurgea însă din poziționarea la valori relativ mai joase a anticipațiilor inflaționiste și a previziunilor privind inflația în zona euro/UE, implicit a dinamicii așteptate a prețurilor de import. Efectele acestora le devansau pe cele anticipate a fi generate de accelerarea restrângerii și închiderea relativ mai timpurie a deficitului prognozat de cerere agregată (spre finalul anului 2016), pe fondul menținerii caracterului stimulativ al condițiilor monetare reale, asociată cu relativa ameliorare a transmisiei monetare, al creșterii venitului disponibil real al populației, inclusiv ca efect al reducerii cotei TVA pentru alimente, al revenirii la o atitudine ușor contraciclică a politicii fiscale și al consolidării redresării economice în zona euro/UE.

În aceste condiții, BNR a prelungit în intervalul ianuarie-mai 2015 ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară¹¹, pe care a coborât-o în patru pași succesivi, de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 1,75 la sută¹²; prin aceste decizii s-a urmărit asigurarea stabilității prețurilor pe termen mediu corespunzător țintei staționare de inflație de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, într-o manieră care să sprijine creșterea economică, inclusiv prin revigorarea procesului de creditare. Complementar, banca centrală a continuat să îngusteze progresiv (cu câte $\pm 0,25$ puncte procentuale) coridorul simetric format în jurul ratei dobânzii de politică monetară de ratele dobânzilor facilităților permanente, amplitudinea acestuia fiind redusă, astfel, la $\pm 1,5$ puncte procentuale. În condițiile prezervării gestionării adecvate a lichidității din sistemul bancar, măsura a vizat reducerea volatilității ratelor dobânzilor de pe piața monetară interbancară și consolidarea transmisiei semnalului ratei dobânzii de politică monetară, inclusiv în contextul potențialei creșteri în perspectivă a excedentului structural de lichiditate din sistemul bancar, în principal pe seama operațiunilor Trezoreriei asociate utilizării fondurilor europene. De asemenea, în luna mai 2015, BNR a

---

⁷ Din perspectiva ultimilor 25 de ani.

⁸ Prin implementarea acestei măsuri – adoptată în data de 7 aprilie –, cota TVA se reducea de la 24 la sută la 9 la sută pentru produse și servicii ale căror prețuri reprezintă 81 la sută din prețurile categoriei „produse alimentare, băuturi nealcoolice și servicii de alimentație publică” cuprinse în coșul de consum.

⁹ Pe acest fond, rata anuală a inflației era așteptată să intre la finalul trimestrului II 2015 și să rămână timp de aproape 12 luni în teritoriul negativ.

¹⁰ În contextul exercițiului de prognoză din luna mai, rata anuală a inflației prognozată pentru luna decembrie 2016 a scăzut la 1,9 la sută, de la nivelul de 2,4 la sută, proiectat în runda anterioară (februarie 2015).

¹¹ BNR a reinițiat acest ciclu în luna august 2014, rata dobânzii de politică monetară fiind redusă - în trei pași consecutivi de câte 0,25 puncte procentuale - până la nivelul de 2,5 la sută (noiembrie 2014).

¹² Seria reducerilor operate pe parcursul ultimelor zece luni cumulând astfel 1,75 puncte procentuale.

reducerea ratei RMO aplicabile pasivelor în lei ale instituțiilor de credit cu încă 2 puncte procentuale¹³, până la nivelul de 8,0 la sută, în scopul susținerii revigorării sustenabile a procesului de creditare, precum și al continuării armonizării mecanismului RMO cu standardele și practicile în materie ale BCE.

Sporirea volatilității pe piețele financiare externe și a incertitudinilor privind acordurile României cu instituțiile internaționale, implicând riscuri la adresa ratei de schimb al leului, conjugată cu relativa accelerare în cursul primului semestru a restrângerii *gap*-ului negativ al PIB¹⁴ și a creșterii costurilor salariale unitare, a reclamat, însă, o reconsiderare a ciclului politicii monetare la mijlocul anului 2015. Cerința a fost consolidată ulterior de caracterul și dimensiunea măsurilor de relaxare fiscală prevăzute a fi implementate începând cu anul 2016 (conform noului Cod fiscal¹⁵) și de majorările de salarii acordate unor categorii de personal bugetar în semestrul II 2015, de natură să accentueze considerabil divergența dintre perspectiva inflației pe termen scurt și cea pe orizontul temporal mai îndepărtat.

Astfel, ca urmare a amplelor efecte dezinflaționiste tranzitorii anticipate a fi exercitate de noile reduceri de impozite indirecte, mai cu seamă de scăderea cotei standard a TVA, rata anuală a inflației era așteptată să se readâncească¹⁶ în teritoriul negativ în primele luni ale anului 2016 și să rămână până la finele acestuia sub limita de jos a intervalului țintei staționare. După epuizarea impactului *one-off* al principalelor măsuri fiscale, deveneau însă evidente presiunile inflaționiste mai intense așteptate să decurgă din prelungirea dinamicii înalte a costurilor salariale unitare, dar mai ales din devansarea inversării poziției ciclice a economiei (mijlocul anului 2016) și din relativa accelerare ulterioară a creșterii excedentului de cerere agregată, pe fondul relaxării politicii fiscale, dar și al consolidării procesului de creditare¹⁷; în aceste condiții, rata anuală prognozată a inflației se re poziționa la începutul anului 2017 în jumătatea superioară a intervalului țintei staționare.

---

¹³ Măsura a intrat în vigoare începând cu perioada de aplicare 24 mai -23 iunie 2015.

¹⁴ În condițiile accelerării semnificative a creșterii economice în primul trimestru, pe seama dinamizării consumului final și a investițiilor, și ale conturării premiselor/indiciilor continuării tendinței ascendente a evoluțiilor din economie în trimestrul II, cu excepția celor din sectorul agricol.

¹⁵ Varianta revizuită a noului Cod fiscal, adoptată de Parlamentul României în data de 3 septembrie 2015, prevedea următoarele măsuri: (i) reducerea cotei standard a TVA de la 24% la 20%, începând cu 1 ianuarie 2016 și la 19%, începând cu 1 ianuarie 2017; (ii) eliminarea supraaccizei la carburanți, începând cu 1 ianuarie 2017; (iii) eliminarea taxei pe construcții speciale și reducerea impozitului pe dividende de la 16% la 5%, începând cu 1 ianuarie 2017; (iv) alte ajustări ale accizelor aplicabile produselor din tutun. Aceasta a fost, însă, modificată ulterior prin Ordonanța de urgență din 27 octombrie 2015, prin care s-a aprobat implementarea, începând cu 1 ianuarie 2016, a următoarelor măsuri: reducerea impozitului pe dividende, extinderea cotei reduse de TVA, de 9%, la serviciile de alimentare cu apă a populației și reducerea impozitului pe venituri pentru microîntreprinderile cu personal angajat.

¹⁶ În linie cu previziunile anterioare, rata anuală a inflației a coborât în luna iunie 2015 și a rămas ulterior în teritoriul negativ, situându-se la finele anului la -0,93 la sută.

¹⁷ Dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat a revenit în luna august în teritoriul pozitiv, exclusiv pe seama dinamizării componentei în lei, a cărei pondere în totalul creditului a devenit majoritară începând cu luna septembrie.

Caracterul divergent al *pattern*-ului previzional al inflației s-a accentuat la începutul anului 2016¹⁸, pe seama relativei intensificări a presiunilor inflaționiste anticipate a emerge pe termen mediu din acțiunea factorilor fundamentali, traiectoria prognozată a ratei anuale a inflației rămânând, totuși, până la finele orizontului prognozei în jumătatea superioară a intervalului țintei staționare¹⁹. Concomitent, au crescut incertitudinile și riscurile mixte la adresa perspectivei pe termen mediu a inflației, cele mai importante decurgând din (i) conținutul și implementarea viitoarei legi privind salarizarea personalului din sectorul bugetar, de natură să amplifice considerabil gradul de relaxare a politicii fiscale și să exercite efecte de demonstrație asupra salariilor din sectorul privat, prin magnitudinea potențială a creșterilor de salarii din sfera bugetară, și din (ii) incertitudinile sporite privind creșterea economică globală și comerțul mondial, generate de tendința de slăbire a economiei Chinei și a altor economii emergente majore.

Ca reacție la acest context, BNR a stopat în iulie 2015 ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară, iar în lunile ce au urmat, inclusiv la începutul anului 2016, a menținut rata dobânzii-cheie la nivelul de 1,75 la sută. Totodată, banca centrală a prezervat nivelul în vigoare al ratei RMO aplicabile pasivelor în lei, precum și gestionarea adecvată a lichidității din sistemul bancar. Dată fiind temperarea durabilă a creditării în valută, BNR a diminuat, însă, de la 14 la 12 la sută rata RMO aferentă pasivelor în valută ale instituțiilor de credit, în scopul continuării armonizării mecanismului RMO cu standardele și practicile în materie ale BCE²⁰.

În perioada următoare, principala provocare pentru politica monetară o va constitui ancorarea solidă a anticipațiilor inflaționiste, în vederea asigurării și menținerii stabilității prețurilor pe termen mediu într-o manieră care să contribuie la creșterea economică sustenabilă, în condiții de relativă compatibilitate cu ciclurile politicilor monetare ale băncilor centrale din regiune și din zona euro. Provocarea are ca sursă majoră recentă/prefigurată relaxare semnificativă a politicii fiscale, conjugată cu posibila persistență a întârzierilor în sfera investițiilor publice, a reformelor structurale și a atragerii de fonduri europene, de natură să afecteze durabil potențialul de creștere și competitivitatea economiei românești, mai ales în condițiile unei slăbiri a ritmului redresării economiei zonei euro și a creșterii economice globale.

Atât pe termen scurt, cât și pe orizontul mai îndelungat de timp, calibrarea parametrilor instrumentelor politicii monetare, inclusiv a nivelului ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării conduitei politicii monetare, va fi corelată, în principal, cu natura/intensitatea presiunilor asupra inflației viitoare decurgând din poziția ciclică a economiei - anticipată a se

---

¹⁸ Raportul de inflație, februarie 2016.

¹⁹ Rata anuală a inflației era anticipată să se plaseze în decembrie 2017 la 3,4 la sută; recalculată prin excluderea impactului *one-off* al scăderii cu încă un punct procentual a cotei standard a TVA (la începutul anului 2017), aceasta se situa la finele orizontului proiecției la 3,7 la sută.

²⁰ Măsura a intrat în vigoare începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie - 23 februarie 2016.

inversa la mijlocul anului 2016, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu și cu riscurile la adresa acestuia. Un rol esențial în fundamentarea deciziilor vor continua să-l dețină incertitudinile și configurația balanței riscurilor asociate prognozei pe termen mediu a inflației, inclusiv probabilitatea de materializare a acestora - deosebit de relevant în actualul context fiind riscul relaxării suplimentare a politicii fiscale, precum și caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare, implicit ale activității de creditare a sectorului privat și ale comportamentului de economisire/investire al agenților economici. Importante rămân și caracteristicile reformelor structurale și ale atragerii de fonduri europene, în condițiile în care, prezervarea coerenței mixului de politici macroeconomice și sporirea potențialului de creștere a economiei sunt esențiale pentru atingerea obiectivului privind stabilitatea prețurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creșteri economice sustenabile și de durată.

2. PERSPECTIVE ECONOMICE

2.1. ECONOMIA LA NIVEL GLOBAL / IPOTEZE TEHNICE

Previiziunile de iarnă ale Comisiei Europene estimează că în 2016 va fi cel de-al patrulea an de relansare economică dar creșterea va continua într-un ritm moderat, susținută în mod substanțial de consum. Astfel, după o creștere a PIB-ului real de 1,9% în UE și 1,7% în zona euro în 2016, se preconizează o ușoară intensificare a activității în anul 2017, atingând 2% în UE și respectiv, 1,9% în zona euro. Fiecare din aceste cifre reprezintă o revizuire în sens descrescător cu 0,1 puncte procentuale pentru UE și menținerea prognozei la același nivel pentru zona euro comparativ cu estimările din toamna anului 2015.

Ritmul de creștere economică la nivel mondial (excluzând UE) este preconizat să se reducă la 3,2% în anul 2015 față de 3,7% înregistrat în 2014. Evoluțiile globale arată însă o îmbunătățire a perspectivelor economice astfel încât prognoza Comisiei Europene estimează pentru anii 2016 și 2017 rate anuale de creștere ale PIB-ului real cu 3,6% și respectiv 3,8%.

În raportul actualizat *World Economic Outlook* publicat de FMI în aprilie 2016 se estimează o creștere a economiei globale cu 3,1% în anul 2015 și cu 3,2% în 2016 urmând ca în 2017 să ajungă la 3,5%. Astfel, ritmul de creștere al PIB-ului prevăzut în acest raport este diminuat față de prognoza din ianuarie 2016, pe fondul unor incertitudini semnificative cu privire la volatilitatea activelor pe piețele internaționale și o încetinire a ritmului de creștere economică în țările cu economii avansate. Aceeași evoluție este prognozată și pentru țările emergente aici adăugându-se și presiuni generate de factori non economici care pot reprezenta o potențială amenințare asupra activității economice. Totuși, în ciuda acestui tablou mai puțin favorabil, piețele financiare în economiile avansate au arătat încă din primele săptămâni ale anului 2016 o îmbunătățire reală.

În aceste condiții, se anticipează o creștere a PIB-ului în economiile avansate cu 1,9% în 2016 și cu 2,0% în 2017. În ceea ce privește creșterea economică din zona euro, aceasta este estimată să ajungă la 1,5% în 2016 crescând în 2017 cu 0,1 puncte procentuale .

Evoluția economică a Germaniei, principalul partener comercial al României și care reprezintă în același timp motorul economiei UE, este pozitivă atât în anul 2015 cât și în anii următori. Astfel, ritmul de creștere de 1,5% în 2015, reprezentând o scădere de 0,1 puncte procentuale față de cel din 2014, se va menține la același nivel și în 2016, urmând ca în 2017 să atingă 1,6%.

De asemenea contextul economic al Italiei, cel de-al doilea partener comercial al României, arată că, după o scădere a PIB-ului cu 0,3% în anul 2014, pentru anul 2015 se preconizează o creștere economică de doar 0,8%, urmată de o majorare a ritmului de creștere în 2016 până la 1% și o ușoară accelerare a acestuia în 2017 până la 1,1%.

În ceea ce privește Franța, se anticipează o redresare economică a acesteia în anul 2015, estimându-se o creștere economică de 1,1% față de doar 0,2% înregistrată în anul 2014. Pentru anul 2016 este prevăzut același nivel ca și în 2015 urmând ca în 2017 să ajungă la 1,3%.

Proiecția prețului țițeiului Brent a fost revizuită în scădere, de la 50,8 \$/baril cât s-a înregistrat în anul 2015 la un nivel de 35 \$/baril în 2016. Pentru anul 2017 se estimează o ușoară majorare față de anul 2016 a prețului țițeiului Brent ajungând până la 41 \$/baril.

Luând în considerare evoluția economiei mondiale în următoarea perioadă, în România, pentru intervalul 2016-2017 se estimează creșteri medii anuale ale exporturilor de bunuri cu 6,4% iar la importuri cu 7,9%. După ce în anul 2015 deficitul comercial FOB-CIF a înregistrat o pondere în PIB de 5,2%, acesta se va situa pe un trend ascendent, atingând nivelul de 6,0% în anul 2016 și de 6,3% în 2017.

2.2. EVOLUȚII CICLICE ȘI PERSPECTIVE ACTUALE

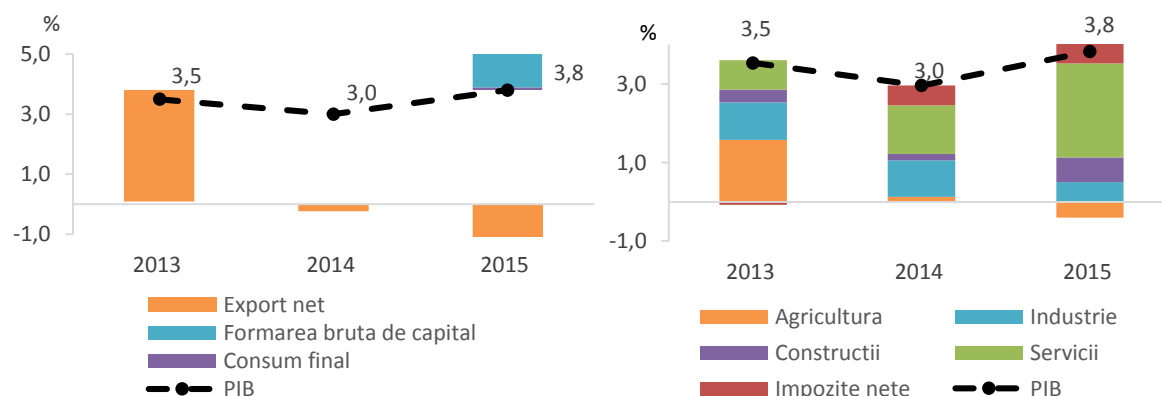
2.2.1. PERSPECTIVE ACTUALE

În anul 2015, România a înregistrat o creștere economică de 3,8%, fiind al cincilea an consecutiv de creștere (după 1,1% în 2011, 0,6% în 2012, 3,5% în 2013 și 3,0% în 2014). Creșterea din 2015 s-a datorat contribuției pozitive a cererii interne. Principalul factor al acestei creșteri l-a reprezentat consumul final ca urmare a creșterii consumului privat cu 6,1%, în condițiile unei inflații scăzute, a unor rate ale dobânzii care au atins niveluri minime record și ale unei creșteri semnificative a salariului real. Consumul guvernamental s-a majorat cu 1,8%.

Formarea brută de capital fix a avut, de asemenea, o contribuție importantă la creșterea economică, înregistrând o creștere de 8,8% comparativ cu anul 2014. În cadrul acesteia, formarea brută de capital fix guvernamentală s-a majorat cu 27,1% iar cea privată cu 4,9%.

Exportul de bunuri și servicii s-a majorat cu 5,5%, în timp ce importurile s-au majorat cu 9,1%, cererea externă netă având o contribuție negativă (1,5 procente), în principal pentru că sporul de cerere internă nu a putut fi acoperit în totalitate din producția internă.

Grafic 1 - Contribuții la creșterea reală a PIB

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Din punct de vedere al ofertei interne, s-a remarcat creșterea valorii adăugate brute în construcții (8,8%), servicii (4,7%) și industrie (2,0%), în timp ce valoarea adăugată brută din agricultură a înregistrat o scădere cu 9,4% față de 2014.

La nivelul anului 2015, România a înregistrat cel mai scăzut nivel al inflației după anul 1990, prețurile de consum reducându-se ca medie anuală cu 0,59%, iar la nivelul lunii decembrie înregistrându-se o scădere de 0,93% față de sfârșitul anului 2014.

Rata anuală a inflației a înregistrat valori negative începând din luna iunie a anului trecut sub impactul extinderii sferei de aplicabilitate a cotei reduse de TVA de 9% la toate alimentele, băuturi nealcoolice și serviciile de alimentație publică.

Peste această măsură fiscală s-au suprapus și alte influențe nefavorabile care au accentuat scăderea prețurilor de consum, respectiv cotațiile țigărilor pe piețele internaționale reflectate puternic și în prețurile combustibililor, dar și producția bună de legume și fructe care nu a fost afectată de condițiile meteo nefavorabile.

Inflația anuală în luna martie a înregistrat o scădere de 2,98%, reducerea datorându-se diminuării cotei de TVA cu 4 puncte procentuale pentru restul produselor și serviciilor, începând cu luna ianuarie 2016 dar și cotației țigărilor pe piețele internaționale.

Comparativ cu luna decembrie prețurile de consum înregistrează de asemenea o scădere de 0,92%, pe baza reducerii de 2,26% a tarifelor la servicii și a scăderii cu 1,60% a prețurilor produselor nealimentare.

În 2015, ocuparea forței de muncă, bazată pe datele din Conturile Naționale, s-a redus cu 0,9% ca rezultat al reducerii semnificative în agricultura, cu 9,2%, în industrie cu 3,5% și în construcții cu 1,4% și al majorării cu 6,3% în sectorul serviciilor. Numărul salariaților din economie s-au majorat cu 2,9%, în sectorul serviciilor majorarea fiind de 7,2% și în construcții de 0,3%, în timp ce numărul salariaților din agricultură și industrie s-au redus, cu 3,9%, respectiv cu 3,5%.

Rata șomajului, conform AMIGO, s-a menținut în 2015 la același nivel ca în 2014, respectiv 6,8%.

2.2.2. EVOLUȚII CICLICE

PIB-ul potențial²¹ va crește în perioada 2016-2019 cu o rată medie anuală de 3,9%, pe fondul unei reluări a procesului investițional (dinamica formării brute de capital fix - FBCF) începând cu anul 2014.

În același timp, accelerarea cererii interne – consumul final al populației, consumul guvernamental, investițiile publice și private – va face ca decalajul de producție (output-gap) să se închidă în 2017 și să devină semnificativ pozitiv în anul 2019²².

Contribuțiile capitalului și a productivității totale a factorilor (PTF) sunt principalele motoare ale creșterii potențiale. Începând cu anul 2013, PTF redevine principalul factor al creșterii, specific perioadei de dezvoltare a României de până în anul 2006, acest lucru indicând pe de

²¹Calculat după metoda DG ECFIN armonizată pentru toate statele membre UE.

²²Dacă se restrânge orizontul de prognoză de la 2019 la 2017, creșterea potențială încetinește ușor la 3,2% în 2016 și 3,7% în 2017, fapt ce conduce la un output-gap de -0,2% în 2016 și de 0,4% în 2017.

o parte creșterea eficienței utilizării factorilor de producție iar pe de altă parte schimbările structurale care au loc în economie.

Contribuția capitalului este de asemenea pozitivă și în creștere, fiind rezultatul unor investiții (FBCF) prognozate în creștere atât la nivelul firmelor cât și al populației ca urmare a creșterii puterii de cumpărare. Această previziune include noile cifre privind investițiile nete pe 2014, care prevăd o creștere nominală anuală a investițiilor în utilaje și mijloace de transport cu 14,1% (în timp ce datele provizorii indică o reducere cu 6,4%). Datele provizorii pentru 2015 indică o creștere de 11,6%.

Contribuția muncii (numărul de ore lucrate potențiale) va înregistra valori ușor pozitive începând cu anul 2017, fiind influențată pe de o parte de scăderea populației în vârstă de muncă (cu acțiune negativă persistentă pe termen lung) iar pe de altă parte de creșterea ocupării forței de muncă ca urmare a îmbunătățirii ratelor de activitate și ocupare. La acestea se adaugă și reducerea ratei naturale a șomajului – NAWRU. De asemenea, numărul mediu de ore lucrate este în creștere în concordanță cu traiectoria creșterii economice, însă corelat cu creșterea populației ocupate, menținându-se astfel condițiile productivității muncii. Un alt aspect care trebuie menționat este închiderea decalajului șomajului (*unemployment gap* sau diferența dintre rata șomajului și NAWRU), începând cu anul 2016. Atât rata șomajului cât și NAWRU se reduc de la 6,7% în anul 2016 la 6,5% în 2019. Acest aspect constituie o limitare a potențialului de creștere pe termen mediu, scăderea sub rata naturală a șomajului inducând presiuni inflaționiste, prin intermediul creșterii nesustenabile a costului forței de muncă.

Tabel 2 - Contribuția factorilor la creșterea PIB-ului potențial

	Contribuții - % -				
	PIB potențial	Capital	Muncă	TFP	Output Gap
2015	2.9	1.2	-0.3	2.0	-1.2
2016	3.4	1.3	0.0	2.1	-0.4
2017	3.9	1.4	0.2	2.2	0.0
2018	4.1	1.6	0.3	2.2	0.4
2019	4.2	1.7	0.2	2.2	0.9

Sursa: Comisia Națională de Prognoză.

Diferențele între creșterea potențială și suma contribuțiilor, acolo unde este cazul sunt cauzate de rotunjiri.

2.3. SCENARIUL PE TERMEN MEDIU

Cadrul macroeconomic pentru Programul de convergență a luat în considerare: (i) prevederile noului Cod fiscal, stimulative atât pentru populație cât și mediul investițional și de afaceri; (ii) majorările salariale din anul 2015 cu impact semnificativ atât asupra consumului cât și a

investițiilor; (iii) contextul european și global evidențiat în prognoza de iarnă a Comisiei Europene, context cu numeroase incertitudini și mai puțin favorabil accelerării dezvoltării; (iv) impactul pozitiv al prețului scăzut al petrolului pentru economia românească; (v) realizările economico-sociale din anul 2015.

Pentru anul 2016 s-a estimat o creștere economică de 4,2% bazată exclusiv pe cererea internă. În cadrul acesteia s-a estimat că investițiile (formarea brută de capital fix) se vor majora față de 2015 cu 6,6%, iar consumul privat cu 6,3%. Pentru 2017 creșterea economică a fost prevăzută la aproximativ același nivel ca în 2016, respectiv 4,3% în condițiile impactului pozitiv al reducerii impozitului pe dividende, dar și al unui context internațional asemănător. În 2018 și 2019, creșterea economică va continua cu un ritm de 4,5%, respectiv cu 4,7%, fiind susținută tot de cererea internă.

Tabel 3 - Componentele PIB

- modificări procentuale anuale -

	2016	2017	2018	2019
PIB real	4.2	4.3	4.5	4.7
Cheltuielile consumului privat	6,3	5.3	5.1	4.9
Cheltuielile consumului public	3.2	1.8	1.6	2.0
Formarea brută de capital fix	6.6	6.9	7.3	7.5
Exporturi de bunuri și servicii	4,5	5,6	6.3	6.6
Importuri de bunuri și servicii	8.7	7.8	7.9	7.8

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Creșterea economică pe termen mediu va crea condițiile îmbunătățirii ocupării, în special în ceea ce privește numărul salariaților. Astfel, se estimează că populația ocupată se va majora treptat până în 2019, structura modificându-se în favoarea salariaților a căror pondere se estimează că va fi de aproape 77% în 2019 față de 72% în 2015.

Rata șomajului, conform AMIGO, se va diminua de la 6,7% în 2016 la 6,4% în 2019.

Pentru anul 2016 se așteaptă ca prețurile de consum să înregistreze o creștere de 0,9% față de decembrie 2015, iar ca medie anuală o scădere de 0,7%.

Începând cu anul 2017 inflația se va menține relativ constantă, situându-se ca medie anuală între 2,3% - 2,5%. Continuarea procesului de menținere a inflației la un nivel redus va fi susținută prin menținerea conduitei ferme a politicii monetare, în vederea asigurării pe termen mediu a stabilității prețurilor. Previziunile au luat în calcul ani agricoli normali și o creștere moderată pentru prețul internațional al petrolului.

2.4. BALANȚE SECTORIALE

În anul 2015, creșterea exporturilor de bunuri, comparativ cu anul 2014, a fost de 4,1%, în timp ce importurile au crescut cu 7,6%. În aceste condiții, deficitul comercial FOB-CIF s-a majorat cu 38% comparativ cu cel înregistrat în anul 2014.

În primele 2 luni din 2016 exporturile României s-au majorat cu 4,1% în timp ce importurile au înregistrat o creștere cu 8,5%, față de perioada corespunzătoare din anul 2015. Astfel, balanța comercială FOB-CIF s-a închis în primele 2 luni ale anului 2016 cu un deficit în valoare de 993,5 mil. euro, mai mare cu 75,8% față de cel din perioada de comparație a anului anterior.

Se estimează că exportul va rămâne în anul 2016 o componentă a cererii care va sprijini creșterea economică a României. Astfel, pentru anul 2016 se estimează o creștere a exportului de bunuri cu 5,5%, iar pentru importul de bunuri o majorare cu 7,8%. În ansamblu, prognoza pentru 2016 arată că deficitul comercial va avea o pondere în PIB de 6%.

Pentru intervalul 2017-2019 se estimează creșteri medii anuale ale exporturilor de bunuri de 7,5%, iar la importuri de 8,2%. Ponderea deficitului comercial FOB-CIF în PIB va atinge în anul 2019 nivelul de 6,9%. Se estimează că se vor intensifica schimburile comerciale cu statele membre ale UE, astfel că ponderea exporturilor de bunuri către UE se va majora de la 73,7% în 2015 la circa 78% în 2019, iar ponderea importurilor de bunuri de la 77,2% în 2015 la circa 80% în 2019.

În anul 2015, contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit de 2,7 ori mai mare față de cel din 2014 ajungând la o pondere în PIB de 1,1%. Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat integral prin investiții străine directe, care au atins valoarea de 3 mld. euro și au fost mai mari cu aproximativ 25% față de anul 2014.

Tabel 4 - Balanțe sectoriale

% din PIB	2015	2016	2017	2018	2019
1. Soldul net, față de restul lumii	1,2	0,7	0,5	0,5	0,5
Din care:					
- balanța bunurilor și serviciilor	-0,5	-1,0	-1,2	-1,4	-1,4
- balanța veniturilor primare și a veniturilor secundare	-0,6	-0,6	-0,6	-0,4	-0,4
- contul de capital	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

În primele 2 luni din anul 2016, contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit în valoare de 337 milioane euro, fiind în creștere de 8 ori față de cel din perioada similară din 2015, pe fondul reducerii soldului pozitiv al balanței bunurilor și serviciilor și al majorării deficitului balanței veniturilor primare.

În anul 2016, deficitul contului curent al balanței de plăți externe se așteaptă să atingă o valoare de 2,6 mld. euro, reprezentând 1,6% din PIB. Investițiile străine directe vor acoperi integral deficitul de cont curent.

Pe termen mediu, nivelul deficitului de cont curent se va menține la o valoare cuprinsă între 3,2 - 3,6 mld. euro, cu o pondere în PIB de 1,7% în anul 2017 și 1,8% în 2019. În perioada 2017-2019, ponderea în PIB a soldului net cu restul lumii, luând în calcul și contul de capital, se va menține pozitivă, cu un trend ușor descendent, în condițiile unei contribuții pozitive ridicate a contului de capital. Este important de menționat faptul că ponderea contului de capital în PIB se va menține la 2,3% pe întreaga perioadă.

3. SOLDUL BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT ȘI AL DATORIEI

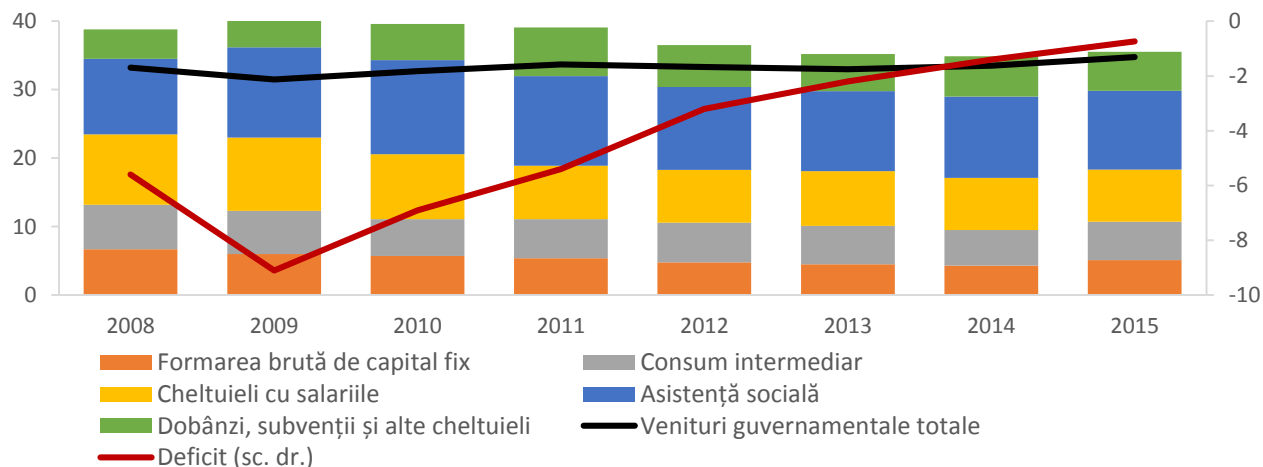
3.1. EVOLUȚIA FINANTELOR PUBLICE ÎN PERIOADA 2015-2016

În anul 2015 ponderea veniturilor în PIB, în termeni ESA, a fost de 34,8% cu 1,3 puncte procentuale mai mare decât în anul anterior, în timp ce veniturile totale au crescut în anul 2015 cu 11% comparativ cu anul 2014. În structură, îmbunătățirea veniturilor se datorează în principal creșterii încasărilor din TVA cu 12,3% în termeni nominali (8% din PIB) în condițiile avansului puternic al consumului privat de anul trecut cu toate că la mijlocul anului 2015 cota de TVA la alimente și băuturi non-alcoolice a fost redusă la 9%. Încasările din impozitul pe venit, profit și câștiguri din capital au crescut anual cu 12,6% (5,9% din PIB) iar accizele și taxa pe utilizarea bunurilor au crescut cu 8% (3,6% din PIB), respectiv 20,7% (0,5% din PIB). Contribuțiile sociale prezintă doar o ușoară creștere față de anul anterior (8,1% din PIB) în condițiile reducerii cotei de CAS cu 5 puncte procentuale în octombrie 2014, scăderea cotei CAS fiind compensată pe de altă parte de majorarea fondului de salarii din economie în anul 2015.

De asemenea, ponderea cheltuielilor în PIB calculată conform metodologiei ESA 2010 a fost de 35,5% cu 1,2 puncte procentuale mai mare față de anul anterior. În structura cheltuielilor se remarcă diminuarea ca procent în PIB a cheltuielilor de personal, consumului intermediar, dobânzilor cu datoria publică cu 0,1 puncte procentuale față de anul precedent, în timp ce subvențiile și cheltuielile cu asistența socială se mențin ca procent în PIB la nivelul din 2014, respectiv 0,5% din PIB și 11,5% din PIB. Creșterea majoră în anul 2015 față de 2014 se reflectă în formarea brută de capital fix cu 0,8 puncte procentuale, de la 4,3% din PIB la 5,1% din PIB, ținând cont că anul 2015 a reprezentat finele perioadei de eligibilitate a plăților aferente proiectelor din cadrul financiar 2007-2013. S-au asigurat fondurile necesare finanțării acestor proiecte, astfel încât cheltuielile pentru investiții din fonduri europene au înregistrat un nivel ridicat, în timp ce investițiile efectuate din surse proprii și cele cu finanțare rambursabilă au urmat trendul anual.

Deficitul bugetar calculat conform metodologiei europene s-a ajustat cu 4,9 puncte procentuale în perioada 2008-2015, de la 5,7% din PIB în 2008 la 0,7% în 2015. Dacă veniturile bugetare au crescut în acest interval cu 0,9 puncte procentuale în condițiile creșterii transferurilor de la UE pentru proiectele europene, ajustarea deficitului bugetar s-a datorat în principal reducerii cheltuielilor publice cu 4 puncte procentuale. În această perioadă, cheltuielile cu salariile s-au redus cu 2,9% din PIB, cheltuielile cu investițiile și consumul intermediar au scăzut cu 2,6% din PIB în timp ce cheltuielile de asistență socială au crescut cu 0,2% din PIB iar cele cu dobânzile, subvențiile și alte cheltuieli cu 1,2% din PIB.

Grafic 2 – Venituri și cheltuieli bugetare (ESA 2010, % PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Proiecția bugetară pentru anul 2016 are la bază prevederile *Strategiei fiscal-bugetare pentru perioada 2016-2018*, actualizate cu indicatorii macroeconomici de la prognoza de primăvară și ținând cont de următoarele măsuri fiscal-bugetare:

- măsurile din *Legea nr.227/2015 privind Codul Fiscal*, care s-au aplicat începând cu 1 ianuarie 2016 cu un impact de 9 miliarde lei (în principal reducerea cotei standard de TVA de la 24% la 20%, reducerea cotei de impozitare la dividende de la 16% la 5%, modificarea cotei de impozitare a microîntreprinderilor în funcție de numărul de salariați, majorarea nivelului deducerilor personale acordate la impozitul pe venit);
- măsurile aprobate în 2015 cu impact asupra cheltuielilor bugetului general consolidat pe anul 2016 de aproximativ 13 miliarde lei: dublarea alocației de stat pentru copii (1,8 miliarde lei), majorarea indemnizațiilor veteranilor de război și ale persoanelor persecutate din motive etnice și politice (0,6 miliarde lei), majorarea cu 25% a salariilor pentru personalul din unitățile sanitare (1,8 miliarde lei), majorarea cu 15% a salariilor pentru personalul din sistemul de învățământ (1,7 miliarde lei), majorarea cu 12% a salariilor pentru personalul din instituțiile publice de subordonare locală (1,3 miliarde lei), majorarea cu 25% a salariilor pentru personalul din sistemul de asistență socială (0,6 miliarde lei) inclusiv a indemnizațiilor persoanelor cu handicap (0,2 miliarde lei), majorarea cu 10% a salariilor pentru restul personalului bugetar (3,0 miliarde lei), actualizarea normei de hrană și echipament pentru militari și polițiști (1 miliard lei), instituirea pensiilor de serviciu pentru grefieri, personal navigant, personal diplomatic și consular, funcționari publici parlamentari (0,3 miliarde lei), creșterea salariului de bază minim brut pe țară, de la 1.050 lei la 1.250 lei, începând cu 1 mai 2016;
- au fost luate în calcul prorogările de măsuri adoptate în anii anteriori, precum: neacordarea pentru personalul bugetar de tichete de masă, tichete/vouchere de vacanță, premii și ore suplimentare, tichete cadou și indemnizații la ieșirea la pensie/trecere în rezervă (încă nu este aprobată legislație pentru amânarea acestora și în anul 2017; aceasta trebuie aprobată până la sfârșitul anului 2016).

Pentru anul 2016 au fost modificate prevederile *Legii nr. 411/2004 privind fondurile de pensii administrate privat*, republicată, cu modificările și completările ulterioare, referitor la atingerea nivelului maxim de 6% în 2016 a cotei aferente fondurilor de pensii administrate privat. Având în vedere că anul 2009 a fost exceptat de la creșterea de 0,5 puncte procentuale a cotei transferate către Pilonul II, termenul de finalizare a reformei a fost prelungit cu un an. Modificarea legislativă a avut în vedere necesitatea reducerii presiunii suplimentare pe bugetul consolidat al anului 2016, pentru încadrarea în ținta de deficit de 3% din PIB. Măsura legislativă implică creșterea cu 0,1 puncte procentuale a cotei de contribuție la Pilonul II, în loc de 1 punct procentual, în vederea majorării veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2016.

Măsurile de politică salarială pentru anul 2016 sunt promovate în concordanță cu legislația în vigoare, precum și măsurile fiscale și bugetare ce se vor implementa pe orizontul de referință. Aplicarea legislației în domeniul salarizării personalului bugetar se va realiza în limitele anvelopei salariale stabilite pentru anul 2016 în sumă de 57,7 miliarde lei la nivelul bugetului general consolidat, reprezentând 7,6% din PIB.

În anul 2016 politica de ocupare a posturilor vacante din sistemul bugetar, se va realiza potrivit prevederilor *art. 31 din OUG nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice*, aprobată cu modificări și completări prin *Legea nr. 71/2015*. Conform acestor prevederi, ordonatorii de credite sunt autorizați să stabilească numărul maxim de posturi finanțate astfel încât să se asigure plata integrală a drepturilor de natură salarială acordate în condițiile legii, cu încadrarea în cheltuielile de personal aprobate prin buget.

Evoluția preliminară a veniturilor bugetare în primul trimestru al anului 2016 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent este pozitivă (în termeni nominali) pentru principalele categoriile de venituri din impozite directe ale bugetului de stat. Încasările din impozitul pe profit au crescut cu 26% în principal datorată majorărilor din impozitul virat de agenții economici, iar încasările din impozitul pe venit au crescut cu 3,3% pe fondul creșterii încasărilor din impozitul pe veniturile din salarii cu 5,8% în timp ce încasările din impozitul pe venituri din dividende și dobânzi prezintă o reducere datorată scăderii cotei de impozitare a dividendelor de la 16% la 5% în 2016.

Veniturile din contribuții de asigurări sociale colectate în primul trimestru al anului 2016 au crescut cu 4,2% față de anul anterior, în condițiile majorării transferurilor către pilonul II de pensii și eliminării contribuției pentru angajator și angajat la bugetul de pensii pentru personalul din armată și poliție. În ceea ce privește impozitele indirecte, încasările din TVA au înregistrat o scădere de 1,7% întrucât acestea au fost afectate atât de reducerea cotei standard de TVA de la 24% la 20% începând cu 1 ianuarie 2016 cât și de introducerea unei cote reduse la alimente de 9% aplicată de la 1 iunie 2015. Aceste măsuri se reflectă în cota medie de TVA care a scăzut de la 22,9% în prima parte a anului 2015 la 16,8% în 2016, reprezentând o reducere de 26%, în timp ce creșterea robustă a consumului (vânzările cu amănuntul) a compensat într-o măsură semnificativă reducerea TVA. Încasările din accize în primul trimestru al anului 2016 au înregistrat o creștere de 8,3% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. În structură au fost

înregistrate evoluții pozitive la încasările din vânzarea produselor energetice (3,5%), a produselor din tutun (18%) datorită majorării nivelului accizei totale la țigarete și negative din reducerea vânzării produselor din alcool (-9%) datorită diminuării accizelor pentru această categorie.

Tabel 5 - Impactul măsurilor legislative asupra balanței guvernamentale

Măsuri în cursul anului 2016	Impact estimat (milioane lei)
Impact prelungire O.G. 5,6,7/2013, din care:	1.094
Impozitul pe monopolul din sectorul energiei electrice și al gazului natural O.G.5/2013	151
Impozitul pe veniturile din exploatarea resurselor naturale, altele decât gazele naturale. O.G. 6/2013	71
Impozitul pe veniturile suplimentare obținute ca urmare a dereglementării prețurilor din sectorul gazelor naturale. O.G. 7/2013	872
Modificare cotă de contribuție pentru personalul din armată, polițiști și personal special din penitenciare	-1150
Introducerea contribuției sociale de stat individuale pentru personalul din armata, polițiști și personal special din penitenciare	746
Eliminarea contribuției pentru angajator și angajat la bugetul de pensii pentru personalul din armată, polițiști și personal special din penitenciare	-1.896
Modificare cotă contribuție pilon 2 prin creștere cu 0,1 puncte procentuale (cotă 5,1% in 2016)	-107
Aplicare OUG pentru amnistia fiscală	414
Principale măsuri din Codul fiscal:	
TVA-reducere cotă de la 24% la 20% (11 luni de încasare), 9% la apă, 5% la cărți	-7.560
Reducere impozit pe dividende de la 16% la 5%	-850
Venituri din salarii și asimilate salariilor - Majorarea nivelul deducerilor personale acordate în funcție de numărul persoanelor aflate în întreținere astfel încât acestea să fie cuprinse între 300 lei/lunar și 800 lei/lunar, pentru un venit lunar brut de până la 1.500 lei /lunar, inclusiv. Acordarea deducerii personale la calculul bazei impozabile fiecărui contribuabil în cazul în care în întreținerea acestora se află copiii minori.	-539

Măsuri în cursul anului 2017	Impact estimat (milioane lei)
Impact prelungire O.G. 5/2013 privind Impozitul pe monopolul din sectorul energiei electrice și al gazului natural	149
Introducere impozit in domeniul petrolier	565
Modificare cotă contribuție pilon 2 prin creștere cu 0,4 puncte procentuale (cotă 5,5% in 2017)	-609
Impact legea salarizarii unice	756
Principale măsuri din Codul fiscal:	
Reducerea cotei standard de TVA de la 20% la 19% de la 1 ianuarie 2017, inclusiv TVA aferent accizelor	-2.541
Eliminare acciza 7 eurocenti și creșterea accizei de la 430,71 lei/1000 țigarete în 2016 la 435,58 lei/1000 țigarete în 2017	-2.886
Eliminarea impozitului pe construcții începând cu data de 1 ianuarie 2017	-1.062
Introducerea obligației de plată a contribuției individuale de asigurări sociale de sănătate pentru persoanele fizice care obțin venituri din investiții și din salarii.	448
Introducerea unui plafon maxim pentru baza lunară de calcul a contribuțiilor de asigurări sociale de sănătate. Plafonul maxim este stabilit la valoarea a 5 câștiguri salariale medii brute.	-659

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

3.2. EVOLUȚIA FINANȚELOR PUBLICE PE TERMEN MEDIU

Pentru perioada 2017-2019, estimările bugetare s-au construit pe baza prevederilor *Strategiei fiscal-bugetare pentru perioada 2016-2018*, a indicatorilor macroeconomici potrivit prognozei de primăvară 2016 precum și a următoarelor modificări legislative:

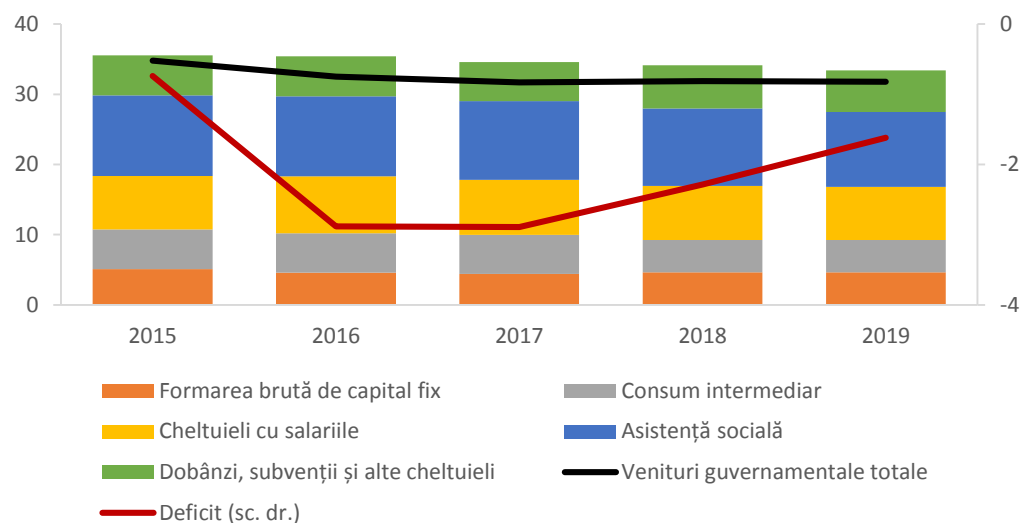
- măsurile din *Legea nr.227/2015 privind Codul Fiscal* care se aplică începând cu 1 ianuarie 2017, acestea având un impact bugetar negativ de 6,7 miliarde lei în anul 2017 (reducerea cotei standard TVA de la 20 la 19%; diminuarea accizei la produse energetice; eliminarea impozitului pe construcții speciale - „taxa pe stâlp”; plafonarea bazei de calcul a contribuțiilor de asigurări sociale de sănătate la 5 salarii medii brute pe economie);
- amendarea prevederilor *OUG nr. 57/2015* privind creșterea vărsămintelor pentru Pilonul II de pensii cu 0,9 puncte procentuale în anul 2017 în sensul majorării etapizate a transferurilor cu 0,4 puncte procentuale în anul 2017 și 0,5 puncte procentuale în anul 2018. Această măsură conduce la un impact pozitiv de 590 mil lei în anul 2017;
- aprobarea proiectului de lege privind impozitarea sectorului petrolier și minier până la finele anului 2016, care generează un impact pozitiv de 560 mil lei în anul 2017 și similar în 2018-2019;
- continuarea aplicării *OG nr. 5/2013* privind impozitul pe monopolul din sectorul energiei electrice și al gazului natural, care generează un impact pozitiv de aproximativ 150 mil lei în anul 2017 și similar în 2018-2019;
- aprobarea proiectului de lege privind venitul minim de incluziune în forma propusă de Guvern cu aplicare de la 1 aprilie 2018;
- eliminarea plafonului stabilit pentru cuantumul indemnizației lunare pentru creșterea copilului cu un impact pe cheltuieli de 600 milioane lei în 2017;
- aplicarea proiectului legii salarizării unitare propus de Guvern care să aibă un impact net de 1,5 miliarde lei în 2017;
- aplicarea legii pensiilor care va determina conform indicatorilor macroeconomici o indexare a punctului de pensie în anul 2017 cu 4,46%.

Pentru anul 2017 se are în vedere instituirea unui nou sistem de impozitare a sectorului petrolier, aplicabil tuturor titularilor de acorduri petroliere prin impozitarea distinctă a segmentelor *onshore* și *offshore* (la nivel orizontal în cadrul segmentului *upstream*). Cu ajutorul asistenței tehnice acordate de FMI și în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, guvernul intenționează să revizuiască impozitarea sistemului de producție a petrolului și gazelor naturale prin introducerea unei taxe pe profitul suplimentar realizat de partea *upstream*, dar cu aplicarea unei deduceri suplimentare a investițiilor sub formă de *uplift* pentru stimularea investițiilor atât în segmentele *onshore* și *offshore*. Sistemul de impozitare va asigura ca rata efectivă de impozitare a companiilor din acest sector nu va depăși media de 60% practică la nivel internațional. Acest proiect va fi promovat în condițiile în care prevederile *OG nr. 6/2013* privind

instituirea unor masuri speciale pentru impozitarea exploatarii resurselor naturale, altele decât gazele naturale și *OG nr. 7/2013* privind instituirea impozitului asupra veniturilor suplimentare obținute ca urmare a dereglementării prețurilor din sectorul gazelor naturale, sunt în vigoare până la 31 decembrie 2016, iar *OG nr. 5/2013* privind stabilirea unor măsuri speciale de impozitare a activităților cu caracter de monopol natural din sectorul energiei electrice și al gazului natural va fi prelungită.

După reducerea prognozată a veniturilor bugetare în 2016 până la nivelul de 31,7% din PIB în principal ca urmare a măsurilor cuprinse în Codului fiscal și reducerii rambursărilor de la UE pentru proiectele europene, nivelul încasărilor este proiectat să rămână la același nivel până în 2019. În același timp, cheltuielile bugetare totale sunt prognozate să se ajusteze cu 2 puncte procentuale în perioada 2016-2019 de la 35,4% din PIB la 33,4% în condițiile revenirii cheltuielilor de personal la 7,7% din PIB în 2019 (nivel apropiat de 7,6% din PIB înregistrat în anul 2015), reducerii cheltuielilor cu asistența socială ca pondere în PIB (0,7 puncte procentuale până în 2019). De asemenea, consumul intermediar se estimează să ajungă la 5,4% din PIB (ca urmare a indexării cheltuielilor cu bunurile și serviciile cu inflația anuală) iar cheltuielile cu investițiile se vor menține la un nivel de 4,5% din PIB în condițiile reducerii componentei finanțate integral din surse proprii.

Grafic 3 - Poziția bugetară consolidată (ESA 2010, % PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice și Eurostat

Estimăm că deficitul bugetar va înregistra o creștere semnificativă în anul 2016, fără a depăși limita de 3% din PIB, urmată însă de revenirea, începând cu anul 2018, pe o traiectorie de ajustare ca procent în PIB. De altfel, estimarea privind evoluția deficitului bugetar rămâne prudentă și poate fi influențată în sens pozitiv atât de tendința execuției bugetare din ultimii ani de a înregistra un deficit bugetar mai redus decât cel planificat cât și de efectele de runda a doua generate de reducerile de taxe și impozite cu un efect pozitiv asupra veniturilor bugetare mai mare decât cel estimat în prezent. În termeni structurali, deficitul bugetar va reintra pe o traiectorie de convergență către OTM începând cu anul 2018.

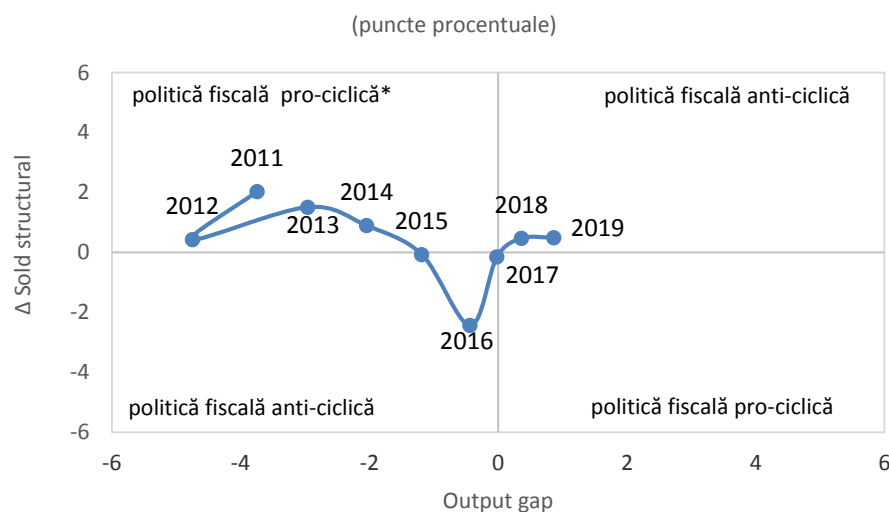

Tabel 6 - Soldul bugetului general consolidat (% PIB)

	2016	2017	2018	2019
	Estimări	Estimări	Estimări	Estimări
Sold metodologie ESA	-2,9	-2,9	-2,3	-1,6
Sold structural	-2,7	-2,9	-2,4	-1,9

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Datele privind evoluția soldului bugetar structural și a output gap-ului, indică o politică fiscală pro-ciclică, atât în perioada de recesiune, cât și în perioada ulterioară de relansare economică. Până în 2015, deficitul structural a fost redus cu 5,3 puncte procentuale de la -5,6% din PIB înregistrat în 2010, însă pe fondul implementării măsurilor de relaxare fiscală, acesta este estimat la -2,7% în 2016 și -2,9% în 2017.

Grafic 4 - Poziție fiscală (+ consolidare, -relaxare)

Sursa: Comisia Națională de Prognoză și Ministerul Finanțelor Publice

Îmbunătățirea colectării taxelor și impozitelor

Pentru îmbunătățirea conformării voluntare, Administrațiile Județene ale Finanțelor Publice vor fi conectate la Call-center-ul dedicat acordării de asistență specializată pentru contribuabili. De asemenea vor fi introduse standardele de calitate pentru serviciile furnizate și sisteme informatice de gestionare a cozilor prin eliberarea automată a numerelor de ordine pentru contribuabili, care vor moderniza activitățile interne ale structurilor care asigură asistența și îndrumarea contribuabililor. Alte măsuri vizează introducerea plății impozitelor, contribuțiilor și taxelor prin intermediul cardurilor bancare, simplificarea declarațiilor fiscale precum și dezvoltarea declarațiilor electronice. În ceea ce privește conformarea persoanelor fizice cu averi/venituri mari, se continuă dezvoltarea programelor de notificări pentru contribuabilii cu averi mari. Pentru diminuarea stocului de arierate se dezvoltă capacitatea de management al arieratelor în contextul implementării Proiectului de Modernizare a Administrației Fiscale. Se așteaptă ca implementarea

noului Cod vamal al Uniunii, elaborarea normelor tehnice naționale de aplicare a noutăților legislative introduse și demararea proiectelor de dezvoltare a sistemelor IT prevăzute în legislația comunitară să conducă la o creștere a eficienței colectării.

Combaterea evaziunii fiscale are în vedere dezvoltarea analizei de risc generalizată la nivelul întregii activități de administrare fiscală, în baza informațiilor de natură fiscală despre contribuabili, precum și dezvoltarea aplicațiilor informatice în vederea efectuării de analize ale rezultatelor acțiunilor de inspecție fiscală, în vederea confirmării criteriilor de risc și a furnizării de informații pentru analize de risc viitoare. Alte măsuri în domeniul reducerii economiei informale vizează dinamizarea monitorizării traficului de mărfuri și a sistemelor de early – warning, destructurarea lanțurilor tranzacționale frauduloase din zone cu risc fiscal semnificativ, continuarea acțiunilor de stimulare a emiterii/solicitării de bonuri fiscale, creșterea ponderii acțiunilor de inspecție fiscală realizate pe baza analizei de risc, eficientizarea inspecției fiscale la contribuabilii mijlocii, precum și intensificarea acțiunilor de control la contribuabilii identificați cu risc fiscal asociat prețurilor de transfer. În domeniul TVA-ului, vor continua acțiuni de verificare pentru evaluarea intenției și capacității persoanelor impozabile de a desfășura activități economice care implică operațiuni din sfera TVA, condiționarea înregistrării în scopuri de TVA pe baza criteriilor stabilite prin *OPANAF nr. 3.840/2015*, monitorizarea persoanelor impozabile înregistrate în scopuri de TVA, precum și modificarea procedurii de anulare a înregistrării în scopuri de TVA urmare evaluării intenției și capacității persoanelor impozabile de a desfășura activitate economică în sfera TVA.

3.3. EVOLUȚIILE ȘI NIVELUL DATORIEI GUVERNAMENTALE²³

DATORIA GUVERNAMENTALĂ ȘI STRATEGIA DE ADMINISTRARE A DATORIEI PUBLICE GUVERNAMENTALE

Datoria guvernamentală conform metodologiei UE s-a situat la sfârșitul anului 2015 la un nivel de 38,4% din PIB, net inferior plafonului de 60% stabilit prin Tratatul de la Maastricht. Din datoria guvernamentală, la sfârșitul anului 2015, datoria internă a reprezentat 19,3% din PIB, în timp ce datoria externă a fost de 19,1% din PIB ca urmare a unui proces de finanțare în anii anteriori care a avut în vedere o finanțare externă semnificativă.

Obiectivele *Strategiei de administrare a datoriei publice guvernamentale* pe termen mediu sunt următoarele:

- Asigurarea necesarului de finanțare al administrației publice centrale și a obligațiilor de plată, pe fondul minimizării costurilor pe termen mediu și lung;
- Limitarea riscurilor financiare asociate portofoliului datoriei publice guvernamentale;
- Dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat.

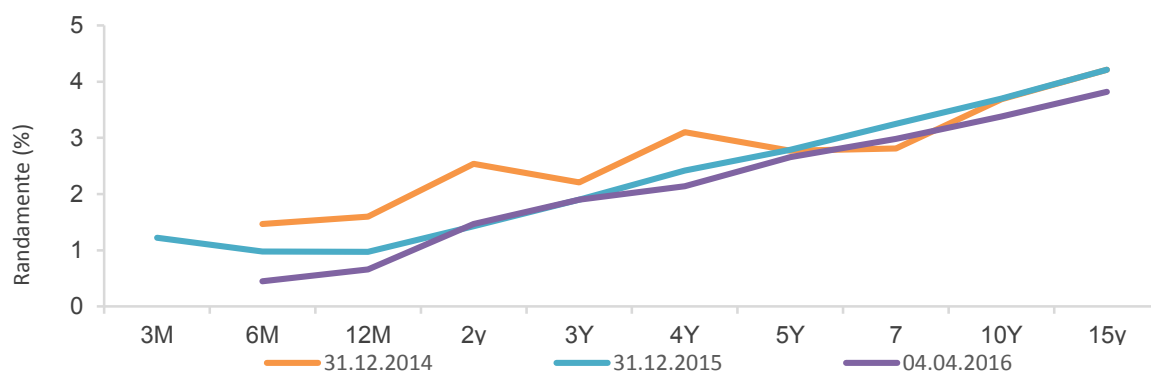
În anul 2016 finanțarea deficitului bugetului de stat și refinanțarea datoriei publice guvernamentale se va realiza în principal din surse interne și în completare din surse externe, iar pe termen mediu se va asigura o finanțare netă preponderant din surse interne care să faciliteze

²³ Toți indicatorii utilizați în acest capitol sunt în conformitate cu metodologia UE.

în continuare dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat și totodată să sprijine diminuarea expunerii la riscul valutar, ținând cont în același timp de capacitatea de absorbție a pieței interne, și în general de cererea pentru instrumentele de datorie în lei²⁴.

Strategia de finanțare din surse interne are în vedere, în principal, emisiuni de titluri de stat denumite în lei, respectiv certificate de trezorerie, inclusiv emiterea de certificate de trezorerie cu scadențe pe termen scurt (3, 6 și 12 luni) în scopul administrării lichidităților și obligațiuni de tip benchmark cu scadențe pe termen mediu și lung în funcție de cererea existentă în piață și ținând cont de obiectivul consolidării curbei de randamente în lei. Randamentele titlurilor de stat au urmat un trend descendent în ultimii doi ani pe fondul măsurilor de relaxare a politicii monetare de către BNR, evoluția randamentelor fiind influențată și de condițiile lichidității pieței monetare, reducerile ratei RMO aferente pasivelor în lei ale instituțiilor de credit și de apetitul investitorilor nerezidenți. Așa cum se prezintă în graficul de mai jos, ratele dobânzilor aferente titlurilor de stat pe termen scurt și mediu au înregistrat o reducere mai accentuată pe fondul unei oferte mari pe aceste segmente de maturitate, sub nivelul ratei dobânzii de politică monetară a BNR pentru maturitățile sub 2 ani, în contextul menținerii unui surplus de lichiditate pe piața internă. Curba de randamente a devenit mai abruptă pe segmentul mediu și lung, prezentând oportunități de investire pentru investitorii nerezidenți.

Grafic 5 – Randamentele titlurilor de stat pe piața primară

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Prezența titlurilor de stat românești în indicii JPM Morgan și Barclays continuă să aibă o influență pozitivă asupra pieței locale și creșterii interesului din partea investitorilor. La sfârșitul anului 2015, 9 serii de obligațiuni de stat românești erau incluse în indexul GBI-EM Global Diversified Investment Grade, cu o pondere de aproximativ 3,49% și 12 serii de obligațiuni de stat în Barclays EM Local Currency Government Index, cu o pondere de 1,26%.

Pentru a reduce costurile de finanțare și a promova o mai bună funcționare a pieței secundare, Ministerul Finanțelor Publice intenționează să continue politica de construire a unor serii de obligațiuni de stat de tip benchmark lichide de-a lungul întregii curbe de randament, concomitent cu o politică transparentă de emisie a titlurilor de stat, până la atingerea unor volume pe

²⁴ Pe lângă cererea internă pentru titlurile de stat în lei, nerezidenții pot juca un rol important atât în ceea ce privește volumele plasate pe piața internă, cât în special cu privire la structura maturităților în procesul de finanțare, având în vedere apetitul ridicat al acestora pentru titlurile de stat cu maturități medii și lungi.

emisiune în valoare echivalentă de până la 2 miliarde Euro²⁵, cu informarea în prealabil a pieței în ceea ce privește volumele, frecvența lansării/redeschiderii anumitor categorii de maturități. Emisiunile de titluri de stat denumite în euro pe piața internă, vor fi realizate doar în contextul unor maturități ale unor instrumente similare în volume semnificative sau în contextul unor decizii ale BNR de relaxare a cerințelor privind nivelul rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în valută ale instituțiilor de credit. În aceste situații particulare, emiterea de obligațiuni denumite în euro pe piața internă va răspunde unei cereri foarte mari pentru astfel de instrumente, venită din partea investitorilor locali în contextul lipsei unor instrumente alternative, fiind astfel create premisele unui raport maturitate/cost avantajos.

În prima jumătate a anului 2016 este preconizată și implementarea cerințelor minime obligatorii de formare a pretului (market-making) pe platforma electronică de cotație și tranzacționare (E-Bond) dedicată dealerilor primari, care va contribui la creșterea transparenței cotațiilor și implicit a formării prețurilor aferente titlurilor de stat asigurând premisele reducerii costurilor de tranzacționare pentru participanții din piața secundară.

De asemenea, în cursul anului 2016, în funcție de finalizarea cadrului procedural și operațional la nivelul BNR, se are în vedere utilizarea de operațiuni specifice de piață secundară, de tipul răscumpărărilor anticipate sau preschimbărilor de titluri de stat, în scopul facilitării procesului de refinanțare a seriilor cu volume mari acumulate care devin scadente și accelerării procesului de creare a unor serii de titluri de stat de tip benchmark lichide. În mod similar, se intenționează utilizarea operațiunilor de tip reverse repo pentru un management eficient al lichidităților, în baza unei consultări în prealabil cu BNR, în vederea coordonării politicilor de finanțare și management al lichidităților cu cele monetare.

De asemenea, în scopul creșterii accesibilității titlurilor de stat în rândul micilor investitori și creșterii gradului de educare financiară a acestora, se înscrie și continuarea proiectului de emisiuni de titluri de stat pentru populație FIDELIS, demarat cu o primă emisiune având scadența la 2 ani în luna iunie 2015, în funcție de interesul potențial din partea acestor investitori.

În ceea ce privește sursele de finanțare externă pe termen mediu, acestea se vor asigura în principal prin emisiuni de euroobligațiuni pe piețele externe de capital în cadrul *Programului-cadru de emisiuni de titluri de stat (MTN)* și în completare se vor contracta împrumuturi de la creditorii oficiali (instituții financiare internaționale).

Ministerul Finanțelor Publice intenționează să-și mențină prezența pe piețele internaționale de capital, având în vedere preferința pentru emisiuni de obligațiuni denumite în EUR pentru a consolida și extinde referințele de preț pentru titlurile de stat, în special pe maturități mai lungi în funcție de condițiile de piață. Cu toate acestea, emisiunile denumite în USD pe piețele externe sau în alte valute ar putea oferi avantaje, prin extinderea maturității, capacitatea crescută a pieței de absorbție a noilor emisiuni și diversificarea bazei de investitori. Această sursă de finanțare este în mod particular importantă pentru România ca alternativă de finanțare în cazul

---

²⁵ Riscul de refinanțare al acestor emisiuni este administrat prin continuarea politicii de menținere a unei rezerve financiare în valută la dispoziția Trezoreriei Statului.

unor evenimente externe care ar putea limita accesul la finanțare pe piața europeană.

Ministerul Finanțelor Publice va păstra flexibilitatea în ceea ce privește momentul accesării piețelor internaționale și volumul emisiunilor externe, ținând cont de costurile asociate, de considerentele de risc, de potențialele implicații asupra obiectivelor și politicilor băncii centrale, precum și de evoluția pieței locale.

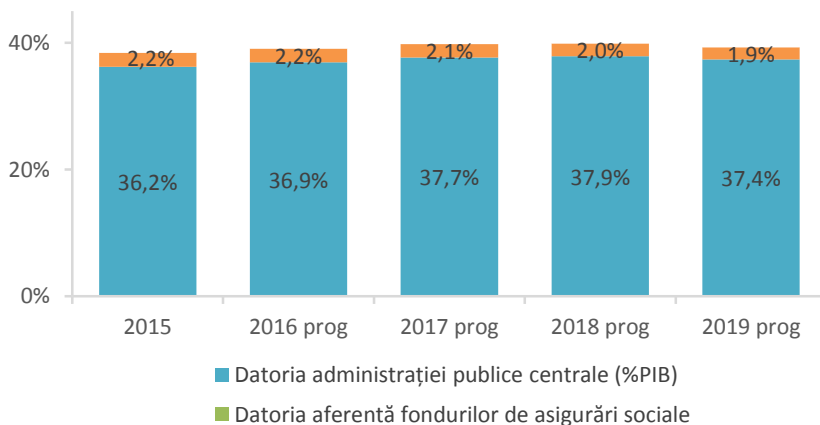
De asemenea, implementarea reformelor structurale în sectoare economice cheie, precum și a unor programe/proiecte prioritare pentru economia românească vor continua să fie finanțate din împrumuturile contractate de la instituții financiare internaționale (Banca Mondială, BEI, BDCE, BERD), acestea jucând un rol important în limitarea costurilor și extinderea maturității portofoliului de datorie prin condițiile de cost și maturitate oferite.

Astfel, pe termen mediu, Ministerul Finanțelor Publice intenționează să continue parteneriatul cu instituțiile financiare internaționale pentru a beneficia de avantajele financiare aferente produselor acestora, cum ar fi împrumuturile BIRD de politici de dezvoltare (DPL), precum și cele contractate în scopul finanțării deficitului bugetar și refinanțării datoriei publice guvernamentale, disponibilizarea sumelor având la bază realizarea unor măsuri și/sau alte acțiuni necesare în domeniul reformelor sectoriale.

Sursele necesare refinanțării datoriei publice guvernamentale se vor asigura de pe piețele pe care s-au emis aceste datorii, precum și din rezerva financiară în valută la dispoziția Trezoreriei Statului. Pentru îmbunătățirea managementului datoriei publice și evitarea presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare a deficitului bugetar și de refinanțare a datoriei publice guvernamentale, se are în vedere menținerea rezervei financiare (buffer) în valută la dispoziția Trezoreriei Statului, la un nivel confortabil, astfel încât să fie diminuate riscurile aferente perioadelor caracterizate de o volatilitate ridicată pe piețele financiare. Pentru anul 2016, nivelul acestui buffer va fi consolidat astfel încât să acopere 4 luni din necesarul brut de finanțare.

Pe fondul unei creșteri economice medii anuale de 4,4% din PIB și a unor deficite calculate conform metodologiei UE de până la 3% din PIB, în perioada 2016 – 2019, estimăm că ponderea datoriei guvernamentale brute nu va depăși 40% din PIB, după cum rezultă din graficul de mai jos.

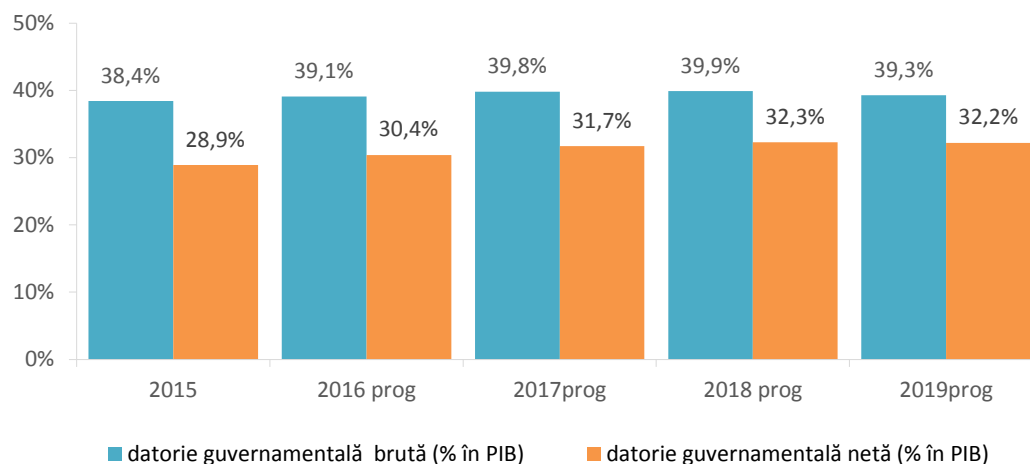
Grafic 6 – Datoria guvernamentală brută conform metodologiei UE

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

Dacă se au în vedere activele financiare lichide²⁶, nivelul datoriei guvernamentale nete (reprezentând datoria guvernamentală brută minus activele financiare lichide) în perioada de analiză nu va depăși 32,5% din PIB.

Grafic 7 – Datoria guvernamentală conform metodologiei UE

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

Factorii care au influențat asupra modificării ponderii datoriei guvernamentale în PIB în perioada 2016-2019, inclusiv ajustările stoc-fluxuri sunt prezentați în anexa 4.

3.4. REFORME STRUCTURALE

Reforme structurale în sectorul companiilor de stat

Ministerul Energiei continuă implementarea procesului de pregătire pentru privatizarea Complexului Energetic Oltenia²⁷ și a Hidroelectrica²⁸, precum și a procesului de restructurare și eficientizare a activității companiilor în care statul deține participații. Procesul de ofertă publică primară a Hidroelectrica urmează a fi reluat după declararea de către instanța judecătorească a închiderii procedurii de insolvență.

În ceea ce privește Complexul Energetic Oltenia, guvernul urmează să inițieze în acest an o ofertă publică primară pentru vânzarea unui pachet de 15% acțiuni nou emise, prin majorare de capital social. La nivelul societății Complexul Energetic Oltenia SA este în curs de elaborare un plan de restructurare pentru perioada 2016 - 2020 care vizează măsuri de reducere a costurilor, reducerea cu 10% a capacităților de producție din minerit și energie, până în anul 2020, reducerea numărului de personal, prioritizarea programului de investiții.

²⁶ AF1 (aur și DST), AF2 (depozite și numerar), AF3 (titluri de valoare altele decât acțiuni consolidate la valoarea de piață), AF5 (acțiuni și alte participații la capital, dacă sunt cotate la bursă; inclusiv acțiunile fondurilor mutuale).

²⁷ Complexul Energetic Oltenia este un producător integrat de energie electrică pe bază de lignit, care a luat ființă prin fuziunea celor trei complexe energetice de la Craiova, Rovinari și Turceni cu Societatea Națională a Lignitului Oltenia.

²⁸ Hidroelectrica este producătorul principal de energie electrică și principalul furnizor de servicii de sistem din România.

De asemenea, pentru anul 2016 există și alte programe de restructurare pentru companii aflate sub autoritatea Ministerului Energiei. Menționăm în acest sens finalizarea fuziunii prin absorbție a Societății Electrocentrale Titan de către Societatea Electrocentrale Grup SA. La nivelul societății Companiei Naționale a Uraniului este în curs de elaborare un program de reorganizare în vederea redresării și implementării unui program de dezvoltare a capacităților de producție inclusiv pentru realizarea unor investiții de re tehnologizare și modernizare.

În ceea ce privește îmbunătățirea guvernancei corporative în întreprinderile publice, în februarie 2015 a fost publicat raportul final privind evaluarea implementării *OUG nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice*²⁹, elaborat de evaluatori independenți. Raportul a propus o serie de recomandări referitoare la continuarea procesului de dezinvestiție (sau diminuarea participațiilor statului) prin privatizări, restructurări și vânzări de active, la îmbunătățirea cadrului de responsabilizare și stimulare la nivelul întreprinderilor publice, precum și la creșterea capacității de monitorizare a guvernancei corporative.

Amendamentele formulate la *OUG nr. 109/2011* au fost discutate cu instituțiile financiare internaționale și au fost formulate observații în urma consultărilor cu reprezentanții mediului de afaceri din octombrie 2015. Forma agregată a amendamentelor a fost aprobată de Guvern în ianuarie 2016 și transmisă la Camera Deputaților pentru dezbateri în comisiile de specialitate. Principalele amendamente formulate la proiectul de lege pentru aprobarea *OUG nr. 109/2011* vizează următoarele aspecte:

- introducerea scrisorii de așteptări ca instrument informal de lucru în cadrul procesului de selecție a administratorilor și directorilor, prin care autoritatea publică tutelară stabilește performanțele așteptate de la organele de administrare și conducere ale întreprinderii publice, pe o perioadă de cel puțin 4 ani;
- introducerea declarației de intenție, document informal de lucru, întocmit pe baza elementelor din scrisoarea de așteptări și a informațiilor publice legate de activitatea întreprinderii publice, prin care candidații pentru postul de director, selectați și înscrși în lista scurtă, își prezintă viziunea/programul asupra dezvoltării întreprinderii publice. Declarația de intenție este parte componentă a evaluării finale a candidaților din lista scurtă pentru clasificare și numire;
- unificarea planului de management cu planul de administrare și elaborarea unui singur plan de administrare de către directori împreună cu administratorii;
- eliminarea reglementării privind posibilitatea de respingere a planului de administrare de către autoritatea publică tutelară și introducerea conceptului de negociere;

---

²⁹ Cadrul legislativ pentru garantarea obiectivității și transparenței selecției managementului și a membrilor organelor de administrare îl constituie Ordonanța de urgență nr.109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, cu modificările și completările ulterioare. Adoptarea acesteia a avut ca premisă necesitatea creării condițiilor legislative și administrative care să conducă la creșterea eficienței operatorilor, dat fiind faptul că întreprinderile publice-(regiile autonome sau societățile la care statul deține participații integrale sau majoritare) reprezintă un segment important al economiei naționale și în consecință lichiditatea, solvabilitatea și funcționalitatea acestor societăți au o influență determinantă asupra stabilității economiei în ansamblu.

- introducerea obligativității selecției administratorilor la regiile autonome care au peste 500 angajați, de către un expert independent în resurse umane;
- reducerea numărului de mandate pentru administratori de la 5 la maxim 3;
- indemnizația fixă pentru membrii neexecutivi va fi de 2 ori media pe ultimele 12 luni a câștigului salarial mediu brut lunar pentru activitatea defășurată conform obiectului principal de activitate, iar componenta variabilă a remunerației acestora va fi de maxim 12 câștiguri salariale medii lunare stabilite pentru membrii executivi;
- plata asigurării de răspundere profesională a administratorilor va fi asigurată de întreprinderea publică și nu face parte din remunerație;
- la stabilirea remunerației pentru administratori și directori vor fi avute în vedere obiectivele și indicatorii de performanță stabiliți conform scrisorii de așteptări;
- auditorii statutari sunt numiți înainte de încheierea exercițiului financiar de către adunarea generală a acționarilor sau CA, după caz, pentru o perioadă de minimum 3 ani;
- informațiile și datele, rapoartele care trebuie să fie făcute publice, se vor publica pentru acționari sau publicul larg, pe pagina de internet proprie a întreprinderii publice prin grija președintelui consiliului de administrație sau de supraveghere;
- introducerea de sancțiuni pentru nerespectare termenelor de derulare a procedurii de selecție și pentru elaborarea planului de administrare;
- introducerea de sancțiuni pentru conducătorul autorității publice tutelare care tergiversează declanșarea procedurii;
- consolidarea capacității Ministerului Finanțelor Publice ca instituție de monitorizare a implementării *OUG nr. 109/2011* și a performanței managementului întreprinderilor publice, precum și funcția de reglementare în vederea aplicării unitare de către autoritățile publice tutelare, prin elaborarea de ghiduri și norme.

De asemenea, Ministerul Finanțelor Publice a contractat un grant de la Banca Mondială pentru a beneficia de asistență tehnică de specialitate în vederea atingerii obiectivului privind întărirea managementului financiar prin îmbunătățirea calității cheltuielilor publice și a performanțelor financiare ale societăților cu capital de stat. Activitățile care vor fi implementate în cadrul proiectului se referă în principal la: (i) consolidarea capacității pentru îmbunătățirea guvernancei corporative a societăților cu capital de stat și pentru acordarea de asistență acționarilor (autorităților tutelare) cu privire la evaluarea managementului și a indicatorilor de performanță a societăților cu capital de stat; (ii) elaborarea unor linii directoare strategice și tehnice (cum ar fi norme, regulamente, ghiduri, formulare etc) în vederea îmbunătățirii calității guvernancei corporative și a raportării financiare a societăților cu capital de stat și aplicarea acestora, sub forma unor proiecte pilot, în cel mult trei societăți cu capital de stat; (iii) evaluarea actualelor standarde de raportare financiară prin comparație cu standardele internaționale.

Venitul minim de incluziune

Una dintre inițiativele cheie ale guvernului pentru eficientizarea sistemului de transferuri sociale și reducerea sărăciei prevede modificarea legislației în ceea ce privește programele de asistență sociale bazate pe evaluarea mijloacelor de trai. Guvernul intenționează să consolideze actualele

programe bazate pe evaluarea mijloacelor de trai (venitul minim garantat, alocațiile pentru susținerea familiei și ajutoarele pentru încălzire) într-un singur program mai mare, reprezentativ pentru combaterea sărăciei. Cele trei categorii de ajutor social destinate în prezent persoanelor sărace vor fi înlocuite de venitul minim de incluziune (VMI) care va fi acordat unei ponderi³⁰ mai mari din persoanele sărace.

Acoperirea mai multor persoane sărace prin intermediul VMI (precum și creșterea beneficiilor primite de acestea) va fi posibilă prin acordarea unui buget aferent VMI mai mare decât bugetul total al celor trei programe actuale și printr-o metodologie îmbunătățită de acordare a asistenței sociale. Programul prevede astfel introducerea unei noi formule de beneficii de asistență socială care exceptează o parte din câștigurile (din muncă) ale familiilor de la evaluarea mijloacelor de trai oferind astfel beneficiarilor cu capacitate de muncă un stimulent pentru a munci și a beneficia și de măsuri de asistență socială. Noul program va reduce costurile administrative ale sistemului și fraudele, criteriile de eligibilitate fiind aliniate cu metodologia europeană de măsurare a sărăciei.

Alte îmbunătățiri ale asistenței sociale bazate pe evaluarea mijloacelor de trai cuprinse în programul VMI includ alocații pentru copii din familiile beneficiare condiționate de frecvența școlară cu scopul de a crește nivelul de educație precum și beneficii pentru locuință (pe lângă ajutoarele pentru încălzire) destinate reducerii costurilor cu locuința. Consolidarea celor trei programe de asistență socială într-unul singur este estimată a fi operațională începând cu 1 aprilie 2018. În prezent proiectul de lege privind venitul minim de incluziune este aprobat de către Guvern și a fost trimis Parlamentului spre dezbatere și aprobare.

---

³⁰ Conform Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru 2015-2020, VMI va acoperi o pondere mai ridicată a populației din cea mai săracă, aproximativ 20%-22% comparativ cu 10% acoperită de programele actuale.

4. ANALIZA DE SENZITIVITATE ȘI COMPARAȚIA CU VARIANTA PRECEDENTĂ A PROGRAMULUI DE CONVERGENȚĂ

4.1. RISCURI

Riscurile care pot afecta economia reală și implicit obiectivul de creștere economică sunt în principal de natură externă. Economia românească, ca parte a economiei europene, depinde de contextul economic internațional și în special, de creșterea economică din principalele țări partenere din punct de vedere comercial.

Cadrul economic european și internațional rămâne foarte incert pentru zona euro. De la prognoza de toamnă, unele riscuri de creștere (de exemplu prețurile reduse la petrol, euro slab) și de scădere (încetinirea și mai pronunțată a creșterii globale) s-au materializat, dar au apărut noi riscuri. Au crescut în special riscurile la adresa perspectivei de creștere în zona euro.

Creșterea la nivel mondial se situează sub așteptările organismelor financiare internaționale în prima jumătate a anului 2016, resimțindu-se efectele contracției economice în SUA pe fondul scăderii prețului petrolului. În raportul publicat de FMI în aprilie 2016 se estimează o creștere a economiei globale cu 3,2% în 2016 urmând ca în 2017 să ajungă la 3,5%. Astfel, ritmul de creștere a PIB-ului prevăzut în acest raport este diminuat față de prognoza din ianuarie 2016, pe fondul unor incertitudini semnificative cu privire la volatilitatea activelor pe piețele internaționale și o încetinire a ritmului de creștere economică în țările cu economii avansate.

Riscurile pe termen mediu includ, pentru economiile avansate, o stagnare sau o creștere economică redusă, iar pentru economiile emergente, o slăbire a potențialului de creștere, inclusiv în China.

În UE, creșterea economică ar putea fi afectată de eventuale amânări sau implementări parțiale a reformelor structurale, fiscale și instituționale necesare la nivelul statelor membre, ceea ce ar putea accentua diferențele dintre aceste state. Fără continuarea îmbunătățirii pieței muncii sau în eventualitatea unei creșteri a șomajului, consumul privat – cea mai importantă componentă a PIB în UE – ar putea stagna, cu efect pe creșterea economică care poate fi încetinită.

O redresare mai rapidă decât se preconizează a prețurilor la energie ar afecta planurile de cheltuieli ale gospodăriilor și companiilor și ar împiedica activitatea economică. Dar și invers, o reducere și mai drastică a prețurilor la produsele de bază ar avea un impact negativ asupra perspectivei de creștere, prin pericolele la adresa stabilității financiare a țărilor exportatoare de petrol, ceea ce ar aduce probleme nu doar exporturilor reduse ale Europei, ci și piețelor financiare.

Tensiunile geopolitice păstrează incertitudinea la nivele ridicate și pot deveni un mare impediment pentru investiții, comparativ cu așteptările.

Mai mult, dacă nu se vor manifesta modificări politice majore la nivel UE (de exemplu legate de tratarea fluxurilor migraționiste), evoluțiile ar putea pune piedici creșterii economice. Percepția publică asupra numărului tot mai mare de refugiați poate avea un impact negativ asupra încrederii economice, de unde ar rezulta un impuls mai redus asupra consumului privat. O suspendare mai amplă a Schengen-ului și măsurile ce pun în pericol rezultatele de pe piața internă pot avea un

impact potențial negativ asupra creșterii economice. Orice recidivă neașteptată a crizei în Grecia poate cântări mai greu asupra deciziilor investiționale și în consecință, asupra creșterii economice. Pe plan intern, riscurile sunt în general echilibrate din punct de vedere al afectării ofertei sau cererii interne.

Riscurile interne sunt contrabalansate de măsurile guvernamentale de relaxare fiscală. Scutirea de la impozitare a profitului reinvestit, reducerea CAS și reducerea TVA la alimente, măsuri cu efecte încă din anul 2015, reprezintă stimulente puternice pentru investiții și creștere economică. La acestea se vor adăuga efectele stimulative ale măsurilor prevăzute în noul Cod fiscal.

În același timp, există riscul ca cererea internă suplimentară generată de noul Cod Fiscal să fie acoperită într-o proporție sporită prin importuri, cu impact asupra dezechilibrelor externe.

Se așteaptă continuarea revigorării creditului bancar, dar pentru atingerea obiectivelor de creștere economică din 2016 este nevoie de o extindere semnificativă a creditării agenților economici. În acest context, este de subliniat necesitatea creșterii competitivității firmelor românești. Din acest punct de vedere măsurile guvernamentale de relaxare fiscală vor reprezenta stimulente pentru investiții și modernizări de capacități de producție, astfel încât sectorul privat să-și sporească contribuția la creșterea economică.

Riscurile negative la adresa inflației sunt legate de apariția decalajului între creșterea câștigului salarial pe ansamblul economiei și avansul productivității muncii care poate exercita presiuni inflaționiste suplimentare. O altă sursă de risc este reprezentată de modalitatea de gestionare a ambalajelor și a deșeurilor, cu impact asupra prețurilor produselor din coșul de consum.

4.2. SENZITIVITATEA PROIECȚIILOR BUGETARE PENTRU DIFERITE SCENARII ȘI IPOTEZE

În condițiile în care încasările din impozite și taxe sunt strâns corelate cu evoluția ratei de ocupare în economie, a câștigului mediu și creșterea economică, în tabelul următor se prezintă impactul asupra veniturilor bugetare a variației variabilelor economice considerate independent, având ca bază anul 2016.

Comparativ cu scenariul de bază, ținând cont de ponderea în total venituri bugetare, cel mai ridicat risc este asociat cu încasările din contribuții de asigurări sociale. Astfel, reducerea creșterii economice cu 1 punct procentual (care implică reducerea simultană a nivelului angajărilor și a salariilor) se reflectă în diminuarea încasărilor din contribuțiile de asigurări sociale cu -0,081% din PIB.

Tabel 7 - Sensitivitatea proiecțiilor bugetare pentru diferite scenarii și ipoteze

Categoria de impozite și taxe (ponderea în PIB)	Baza macroeconomică	Modificări ale bazei macroeconomice (puncte procentuale)	Modificări ale veniturilor (% din PIB) 2015
1. Impozitul pe venit (3,5%)	Salariul mediu brut	Redus cu 1	-0,031
	Nivelul de angajare	Redus cu 1	-0,027
	PIB	Redus cu 1	
2. Contribuțiile la asigurări sociale (8,2%)	Salariul mediu brut	Redus cu 1	-0,081
	Nivelul de angajare	Redus cu 1	-0,081
	PIB	Redus cu 1	
3. Impozitul pe profit	Salariul mediu brut	Redus cu 1	
	Nivelul de angajare	Redus cu 1	
	PIB	Redus cu 1	-0,015
4. Taxa pe valoarea adăugată	Salariul mediu brut	Redus cu 1	-0,102
	Nivelul de angajare	Redus cu 1	
	PIB	Redus cu 1	

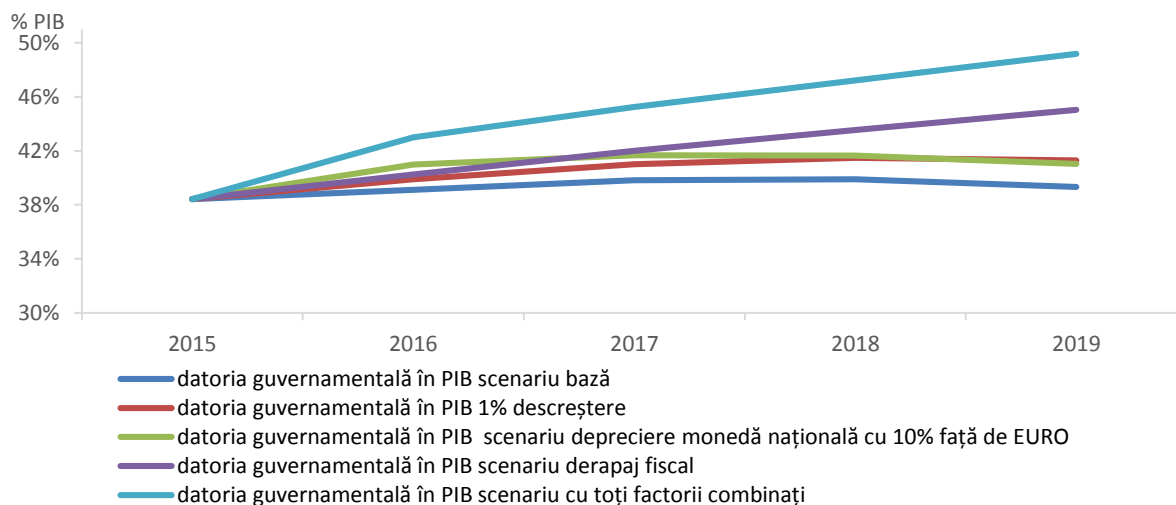
Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

4.3. SENZITIVITATEA DATORIEI PUBLICE

Analiza de sensibilitate a datoriei publice³¹ are în vedere:

- 1) influența creșterii economice, a deprecierei monedei naționale, precum și a derapajului fiscal asupra soldului datoriei guvernamentale, și
- 2) influența deprecierei monedei naționale și a modificării ratelor de dobândă asupra plăților de dobânzi.

Grafic 8 – Factori de influența asupra datoriei guvernamentale

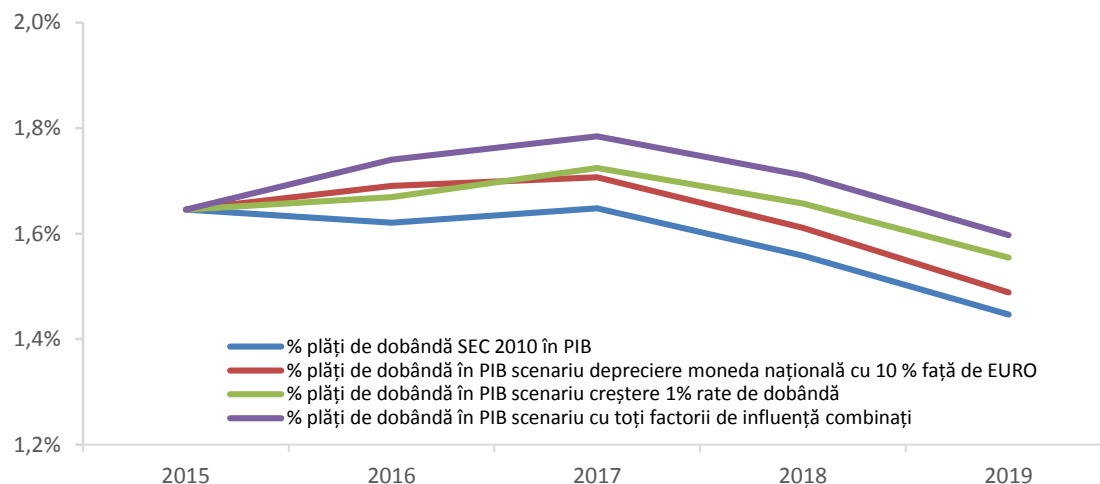

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

³¹ Toți indicatorii utilizați în acest subcapitol sunt în conformitate cu metodologia UE.

În graficul de mai sus se observă că influența unei scăderi economice cu 1% din PIB ar avea un impact negativ asupra nivelului de îndatorare, de creștere cu 2% din PIB în anul 2019, iar deprecierea monedei naționale cu 10% față de euro, principala valută în care este denominată datoria guvernamentală în valută, ar determina creșterea ponderii datoriei guvernamentale în PIB până la 1,7% din PIB în 2019. Un derapaj fiscal transpus într-un deficit în numerar de finanțat de 3,9%³² din PIB în perioada 2016 – 2019, ar conduce la o creștere a nivelului de îndatorare cu până la 5,8% din PIB în 2019, în timp ce influența combinată a acestor factori asupra ponderii datoriei guvernamentale în PIB determina o creștere a acestui indicator cu 9,9% din PIB în anul 2019.

Grafic 9 – Factorii de influență asupra plăților de dobândă

Sursă: Ministerul Finanțelor Publice

În graficul de mai sus se observă că deprecierea monedei naționale față de euro³³ ar avea un impact negativ scăzut asupra plăților de dobândă, în sensul creșterii ponderii acestora în PIB cu până la 0,04% din PIB în anul 2019, în timp ce creșterea ratelor de dobândă cu 1% ar conduce la o creștere mai accentuată a ponderii plăților de dobândă în PIB cu până la 0,1% în anul 2019. Influența combinată a acestor factori asupra plăților de dobândă ar determina o creștere a acestor plăți cu 0,15% din PIB în anul 2019.

4.4. COMPARAREA CU VARIANTA PRECEDENTĂ A PROGRAMULUI DE CONVERGENȚĂ

Scenariul macroeconomic de dezvoltare pe termen mediu prezentat în acest program diferă semnificativ față de scenariul de bază din ediția precedentă a Programului de convergență, respectiv ediția aprilie 2015, în ceea ce privește evoluția PIB. Diferențele dintre cele două programe sunt determinate, în principal, de revizuirea datelor statistice pentru perioada 2013-2014 și publicarea celor provizorii pentru 2015, precum și de implicațiile măsurilor din noul Cod fiscal și al majorărilor salariale din 2015.

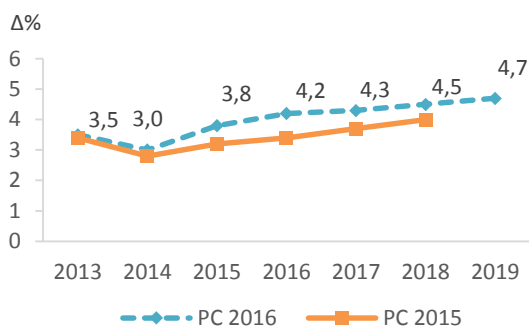
³² La determinarea acestui indicator s-a avut în vedere prognoza de iarnă a Comisiei Europene care estimează pentru 2017 un deficit ESA 2010 de 3,8% din PIB.

³³ Și celelalte valute în care este denominată datoria urmează aceeași tendință de apreciere.

Astfel, în ediția precedentă a Programului de convergență s-a estimat că PIB-ul se va majora cu 3,2% în 2015. Rezultatele economice obținute de sectoarele economice, respectiv construcții și servicii au evidențiat o creștere a PIB-ului de 3,8%.

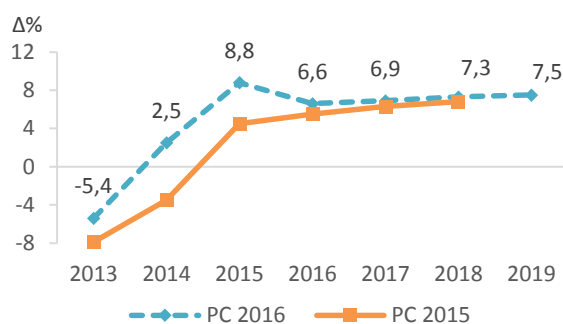
Pentru anul 2016 și următorii ani, în prognoză s-a avut în vedere impactul Codului fiscal. Ca urmare, se prevede ca în anul 2016 PIB-ul să se majoraze cu 4,2% comparativ cu majorarea de 3,4% prognozată în varianta anterioară, având ca suport, în principal, cererea internă. Pentru perioada 2017-2019 prognoza prevede accelerarea activității economice, cu un ritm de creștere superior celui estimat în varianta precedentă respectiv 4,3% în 2017, 4,5% în 2018 și 4,7% în 2019. Dinamicile de creștere a formării brute de capital fix vor înregistra o accelerare, susținute de o mai bună accesare a fondurilor europen, în timp ce cele ale consumului privat vor fi în scădere ca urmare a diminuării impactului măsurilor fiscale.

Grafic 10 - Comparatie între prognozele creșterii PIB

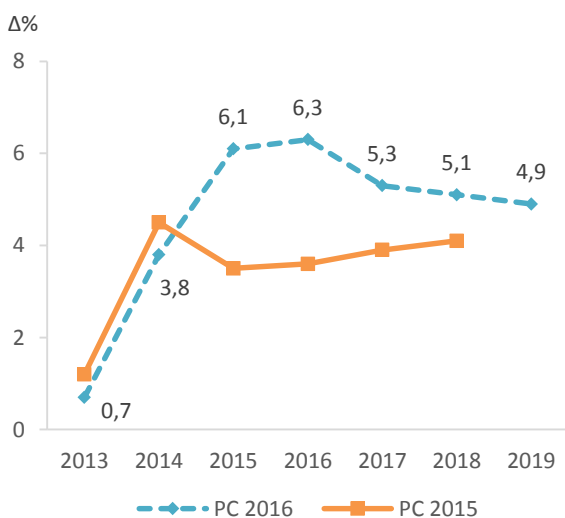
Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Grafic 11 - Comparatie între prognozele creșterii FBCF

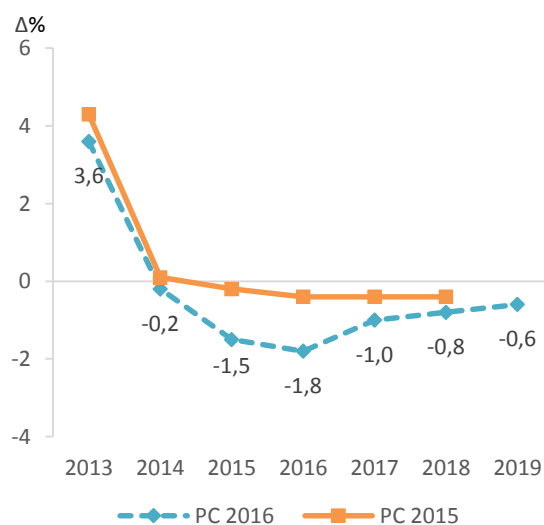
Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Grafic 12 - Comparatie între prognozele creșterii consumului privat

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Grafic 13 - Comparatie între contribuțiile exportului net la creșterea PIB

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

5. SUSTENABILITATEA PE TERMEN LUNG A FINANTELOR PUBLICE

Viabilitatea finanțelor publice pentru statele membre ale Uniunii Europene este analizată o dată la trei ani. Din actualizarea proiecțiilor pentru noul exercitiu, se estimează că ponderea cheltuielilor cu pensiile în PIB se va menține până la finele perioadei de proiecție sub media UE. Riscurile s-ar amplifica, dacă balanța structurală primară ar reveni la valorile înregistrate în perioada 1998-2012. Nivelul datoriei publice este prognozat a rămâne semnificativ sub valoarea de referință de 60% din PIB și ar putea fi avute în vedere măsuri de consolidare pentru a limita creșterea costurilor cu îmbătrânirea populației (în special cele cu pensiile).

De notat evaluarea pozitivă, față de Raportul pe anul 2009 privind sustenabilitatea, când România se caracteriza printr-un risc ridicat privind sustenabilitatea pe termen lung, urmare a impactului bugetar cauzat de cheltuielile legate de îmbătrânirea populației, aflate mult peste media Uniunii Europene. În acest sens, îmbunătățirea previziunilor conform Raportului din 2012 este confirmată și de exercițiul din 2015.

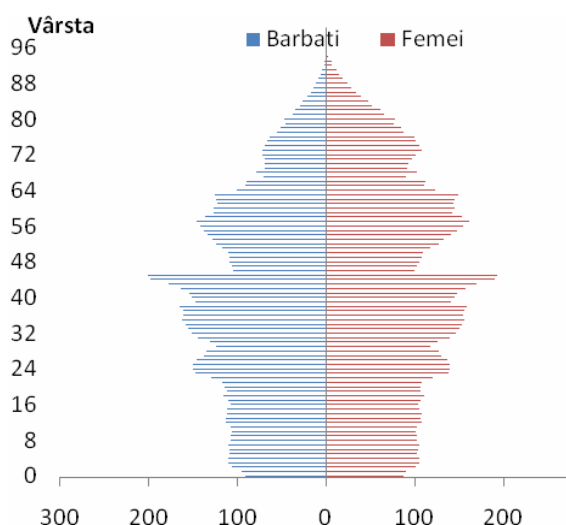
Proiecția actualizată a creșterii cheltuielilor strict legate de îmbătrânirea populației, indică pentru România un spor de 2,2 puncte procentuale din PIB pentru perioada 2013-2060 (media europeană fiind de 1,8 puncte procentuale). Pe principalele componente de cheltuieli:

- 0,1 puncte procentuale din PIB reprezintă scăderea cheltuielilor cu pensiile (media europeană 0,2 puncte procentuale);
- 1,9 puncte procentuale din PIB reprezintă creșterea cheltuielilor cu sănătatea și îngrijirile pe termen lung (media europeană 2 puncte procentuale);
- 0,4 puncte procentuale din PIB reprezintă creșterea cheltuielilor din învățământ (media europeană 0 puncte procentuale).

Comparativ cu evoluțiile la nivel european, ritmul de majorare a cheltuielilor legate de îmbătrânirea populației este marcat în România de o răsturnare mai accentuată a piramidei vârstelor. De menționat că proiecțiile nu au inclus recomandarea Comisiei Europene, privind egalizarea vârstei de pensionare între femei și bărbați, la 65 de ani.

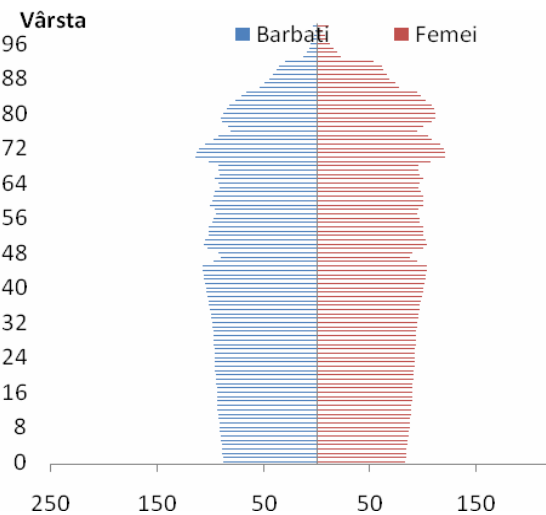
Grafic 14 - Structura populației: 2013-2060

Structura Populației României în anul 2013

Sursa: Eurostat-EUROPOP2013

Structura Populației României în anul 2060

Sursa: Eurostat-EUROPOP 2013

Schimbările demografice vor modifica structura populației României. Amploarea și viteza de îmbătrânire a populației depind de tendințele viitoare în ceea ce privește speranța de viață, fertilitatea și migrația. Procesul de îmbătrânire rapidă va modifica raportul dintre populația la vârsta de pensionare și populația activă, ceea ce va aduce schimbări majore în structura pe vârste și implicații negative pe piața forței de muncă.

Pe termen mediu și lung, evoluția sectorului de pensii este puternic influențată de perspectivele demografice date de evoluția ratei natalității și a speranței de viață și de procesul inevitabil de îmbătrânire a populației.

Tabel 8 - Proгноza pe termen lung a cheltuielilor cu pensiile

	2013	2014	2020	2030	2040	2050	2060
Pilonul 1 de pensii	8,2	8,2	8,1	8,1	8,4	8,4	8,1
Pilonul 2 de pensii	-	-	-	0,1	0,4	0,7	0,8

Sursa: Comisia Națională de Prognoză

Rezultatele estimate prin modelul de pensii indică o creștere a ponderii cheltuielilor cu pensiile din pilonul 1, de la 8,2% din PIB în anul 2013 la circa 8,4% din PIB la începutul decadei 2040-50, urmată de o scădere treptată, către finele perioadei de prognoză, până sub ponderea din anul de bază.

Pilonul 2 de pensii va avea o pondere din ce în ce mai semnificativă în totalul cheltuielilor cu pensiile, cu atingerea unei ponderi de 0,8% din PIB la sfârșitul orizontului de prognoză.

Analiza din perspectiva *Raportului Comisiei Europene privind sustenabilitatea fiscală*, ediția 2015, confirmă absența unor riscuri semnificative pe termen scurt, în ciuda unor

sensibilități legate de poziția investițională internațională netă, datoria publică și creditele neperformante. Cu toate acestea, pe termen mediu se prefigurează riscuri considerabile.

Analiza de sustenabilitate a datoriei relevă o creștere a datoriei până la peste 60% din PIB la orizontul anului 2026, combinată cu riscurile scoase în evidență de testele de sensibilitate, în special de șocurile negative ce pot amenința balanța primară. Simularea unor șocuri simultane la adresa creșterii, ratei dobânzii și a balanței primare conduce la o pondere mai mare de 70% a datoriei publice în PIB, în anul 2020. Totuși, se apreciază că printr-o convergență către OTM în conformitate cu instrumentul preventiv al Pactului de Stabilitate și Creștere și urmând linia ajustării fiscale indicate de Comunicarea Comisiei privind flexibilitatea Pactului de Stabilitate și Creștere, datoria publică a României s-ar reduce la 35% din PIB în 2026. Pe de altă parte, analiza indicatorului de decalaj al sustenabilității pe termen mediu atrage atenția asupra riscurilor determinate de poziția bugetară inițială nefavorabilă și, parțial, de către proiectatele cheltuieli publice legate de îmbătrânirea populației. În concluzie, Comisia Europeană consideră că riscurile României în privința sustenabilității sunt ridicate pe termen mediu. Pe termen lung, aceste riscuri sunt apreciate la nivel mediu și derivă în particular din poziția bugetară inițială nefavorabilă, fiind sporite de cheltuielile publice cu îmbătrânirea populației, mai ales cele legate de îngrijirea sănătății și îngrijirile pe termen lung.

Este de notat faptul că relaxarea fiscală cuprinsă în noul cod fiscal, a crescut sesizabil conformarea fiscală a agenților economici prin scoaterea în legalitate a unor activități economice anterior nefiscalizate.

6. CALITATEA FINANTELOR PUBLICE

Măsuri structurale pentru creșterea transparenței cheltuielilor publice, analizarea și îmbunătățirea eficienței acestora, modernizarea achizițiilor publice, prioritizarea investițiilor, întărirea guvernantei corporative în întreprinderile de stat vor conduce pe termen mediu la îmbunătățirea calității finanțelor publice.

Prioritizarea investițiilor publice

Având în vedere constrângerile bugetare din perioada 2016-2019, se impune reorientarea cheltuielilor de investiții publice în vederea realizării unei treceri treptate de la investițiile finanțate integral din surse naționale la investiții cofinanțate din fonduri UE precum și prioritizarea proiectelor de investiții publice semnificative. În perioada 2013-2014, a fost adoptată o metodologie obligatorie de prioritzare a proiectelor semnificative, bazată pe 4 principii de prioritzare: oportunitatea proiectului în contextul strategiilor sectoriale sau naționale, justificarea economică și socială, suportabilitatea și sustenabilitatea financiară și aranjamente pentru performanța în implementare. Metodologia stabilește și detaliază și principalele linii de acțiune ale Ministerului Finanțelor Publice în procesul de evaluare a proiectelor de investiții publice semnificative, respectiv analiza sustenabilității și suportabilității proiectelor aflate la faza de proiectare studiu de fezabilitate și evaluarea gradului de pregătire a proiectelor, la momentul promovării spre aprobare de către Guvern a hotărârii pentru aprobarea/reaprobarea indicatorilor tehnico-economici.

Obiectivele acestei reforme vizează: (i) orientarea proiectelor de investiții publice, cu impact economic și social major, cu prioritate, către finanțarea din fonduri nerambursabile, cu atât mai mult cu cât acestea vin în sprijinul strategiilor naționale aliniate obiectivelor strategice ale UE; (ii) reducerea întârzierilor în implementarea proiectelor, asigurându-se că acestea vor fi finalizate conform duratelor de realizare aprobate; (iii) consolidarea procesului de luare a deciziilor de către Guvern în ceea ce privește investițiile publice corelat cu procesul de elaborare a legilor bugetare anuale. În vederea îmbunătățirii capacității autorităților publice în ceea ce privește pregătirea, selecția și prioritizarea strategică a proiectelor de investiții publice, Ministerul Finanțelor Publice a semnat un contract de asistență-tehnică cu Banca Mondială în cadrul proiectului *Îmbunătățirea managementului investițiilor publice*, proiect finalizat în decembrie 2015.

Pentru alinierea procesului de prioritzare a proiectelor semnificative cu calendarul bugetar, în luna mai 2015 a fost amendată *OUG 88/2013*. Ca urmare a finalizării proiectului privind îmbunătățirea managementului investițiilor publice, Banca Mondială a furnizat o serie de recomandări pentru îmbunătățirea procesului de selecție a investițiilor publice. În anul 2016, pentru a continua consolidarea rolului în coordonarea pregătirii noilor proiecte de investiții și pentru îmbunătățirea capacității Ministerului Finanțelor Publice */Unității de evaluare a investițiilor publice* în etapele esențiale ale ciclului de management al investițiilor publice - respectiv prioritzarea strategică, selecția, evaluarea și monitorizarea proiectelor - *Unitatea de evaluare a investițiilor publice* urmează să elaboreze și să

promoveze spre avizare/aprobare 2 proiecte de acte normative pentru modificarea *OUG nr. 88/2013* și a *HG nr. 225/2014*. La baza modificărilor aduse acestor acte normative vor sta recomandările Băncii Mondiale formulate în cadrul proiectului *Îmbunătățirea managementului investițiilor publice*.

Creșterea transparenței bugetare

Ministerul Finanțelor Publice a lansat la începutul lunii martie 2015 o platformă online³⁴ pentru îmbunătățirea transparenței bugetare, unde pot fi regăsite rapoarte de execuție bugetară ale entităților publice. Prin intermediul acestui program sunt puse în prezent la dispoziția opiniei publice informații privind modul în care sunt repartizate și modul în care sunt cheltuite fondurile publice de către o administrație publică centrală sau locală. În prezent pot fi monitorizate 13700 de entități publice.

Se intenționează în decursul anului extinderea programului prin includerea companiilor de stat și a regiilor autonome, precum și prin completarea cu informații suplimentare legate de structura instituțiilor publice, rapoarte agregate, rapoarte financiar-contabile sau alte informații agregate. Prin intermediul creșterii gradului de transparență bugetară se estimează și o creștere a eficienței privind cheltuielile publice concomitent cu reducerea riscului de fraudă și corupție.

Analiza cheltuielilor publice

Pentru a crește gradul de eficiență a cheltuielilor publice pe termen mediu, Ministerul Finanțelor Publice urmează să instituționalizeze procesul de analiză a cheltuielilor. Astfel în primă fază, în cadrul ministerului a fost creată o direcție responsabilă cu realizarea acestor analize și elaborarea unor recomandări pertinente care să conducă la o alocare optimă.

Abordarea este etapizată pornind de la câteva domenii cheie, care să joace rolul de pilot în realizarea analizei cheltuielilor publice. Pentru studiul inițial se va lua în considerare domeniul transporturilor, educației și dezvoltării regionale. După realizarea analizelor pilot, se are în vedere utilizarea unui model general care va include toate domeniile de cheltuieli pe termen mediu având ca obiectiv îmbunătățirea eficienței și performanței economice. Acest demers va fi integrat în procesul bugetar ținându-se cont de recomandările elaborate de *Direcția de analiză și eficientizare a cheltuielilor publice* în elaborarea bugetului aferent anului următor.

Îmbunătățirea achizițiilor publice

România are obligația să implementeze în legislația națională *Directiva 2014/24/UE* a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a *Directivei 2004/18/CE*.

---

³⁴www.transparenta-bugetara.gov.ro

Printre problemele cu care se confruntă domeniul achizițiilor publice, evidențiate și prin Strategia națională privind achizițiile publice, se regăsesc (i) lipsa de expertiză la un nivel satisfăcător cu privire la elaborarea documentațiilor de atribuire de către autoritățile contractante, inclusiv în ceea ce privește redactarea specificațiilor tehnice ale unei achiziții publice și (ii) lipsa de expertiză a autorităților contractante cu privire la evaluarea ofertelor tehnice și financiare depuse de ofertanți în cadrul procedurilor de atribuire. De asemenea, s-a constatat subevaluarea valorii estimate a unei achiziții publice de către autoritățile contractante, ofertarea unor prețuri anormal de scăzute de către ofertanți care ulterior se dovedesc imposibil a fi respectate, precum și utilizarea excesivă a criteriului de atribuire „prețul cel mai scăzut”, chiar și atunci când nu este oportună folosirea acestuia, fiind considerat mai sigur în cazul unor controale ulterioare.

Desfășurarea unor proceduri de atribuire are o durată îndelungată, inclusiv din cauza contestațiilor numeroase, iar legislația este dificil de utilizat și interpretat într-o manieră unitară, din cauza schimbărilor legislative frecvente.

Noile proiecte de lege privind achizițiile publice și cele sectoriale urmăresc să ofere mecanisme care să aibă ca efect înlăturarea problemelor expuse prin:

- posibilitatea de a iniția și organiza în mod transparent și util consultări cu experți independenți, participanți din piață și organizații de profil din domeniu pentru ca autoritățile contractante să aibă acces direct la opiniile de specialitate ale acestora, având ca efect redactarea într-un mod informat și complet a documentației de atribuire, inclusiv elemente ale soluției tehnice optime;
- duratele minime ale procedurilor de atribuire vor fi mai scurte decât cele reglementate prin legislația actuală;
- este reglementat că autoritatea contractantă atribuie contractul de achiziție publică ofertantului care a depus oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic;
- identificarea ofertei celei mai avantajoase din punct de vedere economic se realizează pe baza criteriului „prețul cel mai scăzut” sau criteriului „costul cel mai scăzut” care are la bază costurile pe durata de viață a obiectului achiziției publice sau criteriului „cel mai bun raport calitate-preț” care are la bază în aspecte calitative, de mediu și/sau sociale, astfel încât autoritățile contractante sunt încurajate să ia în considerare și alți factori, iar nu exclusiv prețul;
- încurajarea autorităților contractante de a utiliza, cât mai des procedura de negociere competitivă, cu încadrarea în cazurile expres reglementate;
- încurajarea aplicării parteneriatului pentru inovare pentru implementarea obiectivului referitor la cercetare-inovare, în cazul achizițiilor cu caracter inovator, încurajarea achizițiilor publice ecologice;

- este încurajată utilizarea achizițiilor centralizate având ca efect simplificarea procesului de atribuire, reducerea costurilor de tranzacționare, profesionalizarea procesului de atribuire achizițiilor publice, în vederea utilizării eficiente a fondurilor publice.

Redefinirea procesului de achiziție publice se va realiza și prin implementarea procesului de evaluare a ofertelor astfel cum a fost regândit și menționat în Strategia națională privind achizițiile publice, printre care merită menționată deschiderea etapizată a ofertelor, comunicări intermediare ale rezultatului procedurii de atribuire, cât și cointeresarea unor experți care să asiste autoritatea contractantă pe perioada unei proceduri de atribuire.

7. CARACTERISTICILE INSTITUȚIONALE ALE FINANȚELOR PUBLICE

Cadrul bugetar este reglementat prin intermediul *Legii nr. 69/2010 privind responsabilitatea fiscal-bugetară*, republicată, *Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice* și *Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale*. În cadrul legii responsabilității fiscal-bugetare au fost implementate prevederile *Directivei 85/2011* și ale *Tratatului privind Stabilitatea, Coordonarea și Guvernanța în cadrul Uniunii Economice și Monetare*.

În baza legii responsabilității fiscal-bugetare a fost înființat și Consiliul Fiscal, autoritate independentă care contribuie la consolidarea responsabilității fiscal-bugetare în România, îmbunătățirea gradului de transparență fiscal-bugetară și promovarea sustenabilității finanțelor publice. Consiliul fiscal îndeplinește o sferă largă de atribuții printre care menționăm: evaluarea proiecțiilor macroeconomice avute în vedere la fundamentarea prognozei de venituri a bugetului general consolidat, estimarea impactului pachetelor de măsuri care pot influența soldul bugetar, analiza execuției bugetare și măsura în care aceasta corespunde țintelor propuse, emiterea de recomandări privind politica fiscală curentă și viitoare.

În cadrul rapoartelor anuale ale Consiliului Fiscal sunt evaluate principalele aspecte ale politicii fiscal-bugetare, transparența fiscală, sustenabilitatea finanțelor publice, colectarea taxelor și eficiența cheltuielilor, precum și perspectivele fiscal-bugetare pe termen scurt și mediu. În decursul anului Consiliul Fiscal a formulat opinii cu privire la cele mai importante modificări legislative avizând negativ măsurile cu impact semnificativ asupra creșterii deficitului bugetar.

ANEXE

Tabel nr. 1 a – Proiecții macroeconomice

	Codul	2015	2015	2016	2017	2018	2019
	Sec						
		Nivel ¹⁾	Modificare procentuală				
		Mld.lei					
1. PIB real	B1*g	692,6	3,8	4,2	4,3	4,5	4,7
2. PIB nominal	B1*g	712,8	6,8	6,2	6,5	6,7	6,7
Componentele PIB-ului real							
3. Cheltuielile consumului privat	P3	433,0	6,1	6,3	5,3	5,1	4,9
4. Cheltuielile consumului public	P3	94,4	1,6	3,2	1,8	1,6	2,0
5. Formarea brută de capital fix	P51	175,6	8,8	6,6	6,9	7,3	7,5
6. Modificarea stocurilor și achiziții nete de valori (% din PIB)	P52+ P53	1,8	-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Exporturi de bunuri și servicii	P6	290,4	5,5	4,5	5,6	6,3	6,6
8. Importuri de bunuri și servicii	P7	302,6	9,1	8,7	7,8	7,9	7,8
Contribuții la creșterea PIB							
9. Cererea internă finală			6,1	6,0	5,3	5,3	5,3
10. Modificarea stocurilor și achiziții nete de valori	P52+ P53		-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Export net	B11		-1,5	-1,8	-1,0	-0,8	-0,6

1) Nivelul real al PIB-ului și al componentelor sale este în prețurile anului precedent.

Tabel nr. 1 b – Evoluția prețurilor

	2015	2016	2017	2018	2019
Modificare procentuală					
1. Deflatorul PIB	2,9	2,0	2,1	2,2	2,0
2. Deflatorul consumului privat	1,2	0,6	1,5	1,8	1,5
3. Indicele armonizat al prețurilor de consum	-0,4	-0,5	2,3	2,5	2,3
4. Deflatorul consumului public	2,0	2,2	1,7	2,1	2,1
5. Deflatorul investițiilor	0,3	0,5	1,2	1,0	0,8
6. Deflatorul exportului (bunuri și servicii)	0,9	1,5	0,3	-0,1	0,6
7. Deflatorul importului (bunuri și servicii)	-2,0	-1,3	-1,2	-1,1	-0,5

Tabel nr. 1 c - Evoluția pieței forței de muncă

	CODUL SEC	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		NIVEL MII PERS.	MODIFICARE PROCENTUALĂ				
1. Populația ocupată totală ¹⁾		8561,6	-0,9	0,2	0,6	0,9	1,0
2. Populația ocupată, mii ore lucrate ²⁾		15559234	-0,4	0,4	0,8	1,0	1,0
3. Rata șomajului -% ³⁾			6,8	6,7	6,6	6,5	6,4
4. Productivitatea muncii ⁴⁾			4,7	4,0	3,7	3,5	3,6
5. Productivitatea muncii orare ⁵⁾			4,2	3,8	3,5	3,4	3,6
6. Compensația salariaților – mil. lei	D1	230199	6,2	8,4	7,8	7,4	7,3
7. Compensația pe salariat - lei		37302	3,2	5,6	5,2	5,1	5,1

¹⁾ Populația ocupată, definiția pentru conceptul intern din conturi naționale

²⁾ Definiția din conturi naționale

³⁾ Definiția armonizată cu Eurostat (Labour Force Survey – AMIGO)

⁴⁾ PIB real pe persoană ocupată

⁵⁾ PIB real pe oră lucrată

Tabel nr. 1 d – Balanțele sectoriale

% din PIB	CODUL SEC	2015	2016	2017	2018	2019
1. Soldul net, față de restul lumii	B9	1,2	0,7	0,5	0,5	0,5
Din care:						
- balanța bunurilor și serviciilor		-0,5	-1,0	-1,2	-1,4	-1,4
- balanța veniturilor primare și a veniturilor secundare		-0,6	-0,6	-0,6	-0,4	-0,4
- contul de capital		2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
2. Soldul net al sectorului privat	B.9	1,9	3,6	3,4	2,8	2,1
3. Soldul net al sectorului guvernamental	EDP B.9	-0,7	-2,9	-2,9	-2,3	-1,6
4. Discrepanța statistică						

Tabel nr. 2 a– Proiecția bugetului consolidat

	CODUL SEC	2015	2015	2016	2017	2018	2019
		NIVEL MIL.LEI	% DIN PIB				
Soldul net (EDP B9), pe sub-sectoare							
1. Buget consolidat	S.13	-5.287,9	-0,7	-2,9	-2,9	-2,3	-1,6
2. Administrația centrală	S.1311	-12.001,3	-1,7	-3,1	-3,1	-2,4	-1,8
3. Administrația de stat	S.1321	M	M	M	M	M	M
4. Administrația locală	S.1313	5.117,8	0,7	0,1	0,0	0,0	0,1
5. Fonduri de asigurări sociale	S.1314	1.595,7	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Buget consolidat (S13)							
6. Încasări totale	TR	247.941,0	34,8	32,5	31,7	31,9	31,8
7. Cheltuieli totale	TE ¹⁾	253.228,9	35,5	35,4	34,6	34,1	33,4
8. Soldul net	EDP B.9	-5.287,9	-0,7	-2,9	-2,9	-2,3	-1,6
9. Dobânzi	EDP D.41	11.731,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,4
10. Balanța primară ²⁾		6.443,6	0,9	-1,3	-1,2	-0,7	-0,2
11. One-off și alte măsuri temporare ³⁾		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Componente de venituri selectate							
12. Impozite totale (12=12a+12b+12c)		141.920,1	19,9	18,6	17,8	17,9	17,8
12a. Impozite pe producție și import	D.2	94.377,5	13,2	12,0	11,2	11,2	11,1
12b. Impozite curente pe venit, avuție, etc.	D.5	47.542,6	6,7	6,5	6,6	6,7	6,7
12c. Impozite pe capital	D.91						
13. Contribuții sociale	D.61	58.073,5	8,1	8,1	8,1	8,1	8,2
14. Venituri din proprietate	D.4	5.751,7	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
15. Alte ⁴⁾		42.195,7	5,9	5,1	5,0	5,1	5,1
16=6. Venituri totale	TR	247.941,0	34,8	32,5	31,7	31,9	31,8
p.m.: povara fiscală (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995) ⁵⁾							
Componente de cheltuieli selectate							
17. Remunerare angajați + consum intermediar	D.1+P.2	94.525,7	13,3	13,7	13,4	13,2	13,0
17a. Remunerare angajați	D.1	54.323,0	7,6	8,1	7,9	7,8	7,7
17b. Consum intermediar	P.2	40.202,7	5,6	5,6	5,5	5,5	5,4
18. Contribuții sociale (18=18a+18b)		81.781,5	11,5	11,4	11,2	11,0	10,7
din care Ajutoare de șomaj ⁶⁾		769,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
18a. Contribuții sociale în natură	D.6311, D.6312, D.63131	6.479,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
18b. Contribuții sociale, altele	D62	75.302,0	10,6	10,4	10,3	10,1	9,8
19=9. Dobânzi	EDP D.41	11.731,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,4
20. Subvenții	D.3	3.476,9	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
21. Formarea brută de capital fix	P.51	36.285,9	5,1	4,6	4,5	4,5	4,5
22. Transferuri de capital	D.9	7.974,7	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
23. Altele ⁷⁾		17.452,7	2,4	2,4	2,2	2,2	2,1
24=7. Cheltuieli totale	TE1	253.228,9	35,5	35,4	34,6	34,1	33,4

¹⁾ Ajustate cu fluxul net de swap, adică TR-TE=EDP B9

²⁾ Balanța primară este calculată ca (EDP B9, punctul 8) plus (EDP D.41, punctul 9)

³⁾ Semnul plus înseamnă reducerea deficitului ca urmare a măsurilor *one-off*

⁴⁾ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (diferit de D.91)

⁵⁾ Inclusiv cele colectate de UE și inclusiv ajustarea cu taxele și contribuțiile sociale necollectate (D.995)

⁶⁾ Include beneficiile în numerar (D.621 și D.624) și în natură (D.631), legate de ajutoarele de șomaj

⁷⁾ D.29+D4 (diferit de D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8

Tabel nr. 2b – Proiecții în situația păstrării politicilor actuale¹

	2015	2015	2016	2017	2018	2019
	Nivel	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB
1. Total venituri în situația păstrării politicilor actuale	247.941,0	34,8	32,5	31,7	31,9	31,8
2. Total cheltuieli în situația păstrării politicilor actuale	253.228,9	35,5	35,4	34,6	34,1	33,4

¹⁾ Proiecțiile trebuie să înceapă la momentul la care Programul de stabilitate sau convergență este redactat și arată trendul veniturilor și cheltuielilor presupunând ca nu are loc “nici o modificare de politici”, cum e definit la p.15. Prin urmare, cifrele pentru X-1 vor corespunde cu datele actuale pentru venituri și cheltuieli.

Tabel nr.2c – Sume ce trebuie excluse din valoarea de referință a cheltuielilor

	2015	2015	2016	2017	2018	2019
	Nivel	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB
1.Cheltuieli din programe UE acoperite total de fonduri UE	17.396,7	2,4	1,8	1,8	2,0	1,9
2. Cheltuieli ciclice cu ajutorul de șomaj ¹	5,7	0,0008	-0,0005	0,0001	0,0001	0,0011
3. Efectul măsurilor discreționare privind veniturile ²	0	0,48	0	0	0	0
4. Creșterea veniturilor impuse prin lege	0	0	0,04	0	0	0

¹⁾ Metodologia utilizată pentru obținerea componentei ciclice a cheltuielii aferente ajutorului de șomaj cum e definită în COFOG sub codul 10.5

$$E_t^{UC} = E_t^U \cdot \frac{u_t - NAWRU_t}{u_t}$$

S-a utilizat următoarea formulă: unde:

E_t^U reprezintă cheltuielile cu șomajul și E_t^{UC} reprezintă componenta ciclică a cheltuielilor cu ajutorul de șomaj.

²⁾ Creșterea veniturilor impuse prin lege nu trebuie incluse în efectul măsurilor discreționare privind veniturile: datele raportate în rândurile 3 și 4 trebuie excluse reciproc.

Tabel nr. 3– Cheltuieli cu administrația centrală, după funcție

	COD COFOG	% din PIB	
		2015 *)	2018
1. Servicii publice generale	1	4,1	n.a.
2. Apărare	2	0,9	n.a.
3. Ordine publică și siguranță	3	2,3	n.a.
4. Relații economice	4	6,1	n.a.
5. Protecția mediului	5	0,9	n.a.
6. Servicii domiciliare și comunitare	6	1,2	n.a.
7. Sănătate	7	4,1	n.a.
8. Recreere, cultură și religie	8	1,0	n.a.
9. Învățământ	9	3,2	n.a.
10. Protecție socială	10	11,7	n.a.
11. Total cheltuieli (=punct 7=24 în Tabel 2a)	TE	35,5	34.1

*) datele la 2015 sunt semi - finale.

Tabel nr. 4 – Evoluția datoriei guvernamentale

% DIN PIB	CODUL SEC	2015	2016	2017	2018	2019
1. Datoria guvernamentală brută ¹⁾		38,4	39,1	39,8	39,9	39,3
2. Modificarea datoriei guvernamentale		-1,4	0,7	0,7	0,1	-0,6
Contribuția la modificarea datoriei brute						
3. Balanța primară ²⁾		0,9	-1,3	-1,2	-0,7	-0,2
4. Dobânda ³⁾	EDP D.41	1,6	1,6	1,6	1,6	1,4
5. Ajustări stoc-flux		-2,1	-2,2	-2,1	-2,2	-2,2
<i>Din care:</i>						
- Diferențe între dobânzi plătite și accrual ⁴⁾		-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
- Acumularea netă de active financiare ⁵⁾		-0,5	-0,3	0	0	0
<i>din care:</i>						
- din privatizare		0	0	0	0	0
- Efecte ale evaluării și altele ⁶⁾		-1,3	-1,7	-2,0	-2,1	-2,1
p.m. rata dobânzii implicite asupra datoriei ⁷⁾		4,4	4,5	4,5	4,2	3,9
Alte variabile relevante						
6. Active financiare lichide ⁸⁾	% în PIB	9,5	8,7	8,1	7,6	7,1
7. Datoria financiară netă (7=1-6)	% în PIB	28,9	30,4	31,7	32,3	32,2
8. Amortizarea datoriei (obligații existente) începând cu finele anului anterior ⁹⁾	% în PIB	7,6	6,6	3,2	3,9	3,3
9. Procent din datorie denominată în valută	% în datorie	53,8	50,9	49,3	46,9	44,2
10. Maturitate medie ¹⁰⁾	ani	5,4	5,6			

¹⁾ Definit conform Regulamentului 3605/93 (nu este concept ESA)

²⁾ Conform poziției 10 din tabelul 2a

³⁾ Conform poziției 9 din tabelul 2a

⁴⁾ Diferențele privind cheltuieli de dobânzi, alte cheltuieli și venituri pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datoriei în PIB este peste valoarea de referință

⁵⁾ Active lichide (valută), obligațiuni guvernamentale, active în țări terțe, întreprinderi controlate de stat și diferența dintre activele cotate și cele necotate pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datoriei în PIB este peste valoarea de referință

⁶⁾ Modificări datorate variației ratelor de schimb și operării pe piața secundară pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datoriei în PIB este peste valoarea de referință

⁷⁾ Variabila proxy asociată este reprezentată de raportul dintre plățile anuale de dobânzi și soldul de datorie din anul precedent

⁸⁾ AF1, AF2, AF3 (consolidate la valoarea de piață), AF5 (dacă este cotelată la bursă; inclusiv acțiunile fondurilor mutuale).

⁹⁾ Indicator calculat pe baza soldului datoriei la 31.12.2015

¹⁰⁾ Maturitate medie ramasă

Tabel nr. 5 – Evoluții ciclice

% DIN PIB	CODUL SEC	2015	2016	2017	2018	2019
1. Creșterea reală PIB (%)		3,8	4,2	4,3	4,5	4,7
2. Soldul net consolidat	EDP B.9	-0,7	-2,9	-2,9	-2,3	-1,6
3. Cheltuieli cu dobânzi	EDP D.41	1,6	1,6	1,6	1,6	1,4
4. Măsuri temporare și <i>one-off</i> ¹⁾						
5. Creșterea PIB potențial (%)		2,9	3,4	3,9	4,1	4,2
Contribuții:						
- muncă		-0,3	0,0	0,2	0,3	0,2
- capital		1,2	1,3	1,4	1,6	1,7
- productivitatea totală a factorilor		2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
6. Output gap		-1,2	-0,4	0,0	0,4	0,9
7. Componenta ciclică		-0,4	-0,15	-0,01	0,12	0,29
8. Sold ajustat ciclic (2-7)		-0,3	-2,7	-2,9	-2,4	-1,9
9. Sold primar ajustat ciclic (8+3)		1,3	-1,1	-1,3	-0,8	-0,5
10. Sold structural (8-4)		-0,3	-2,7	-2,9	-2,4	-1,9

¹⁾ Un semn plus înseamnă măsuri *one-off* de reducere a deficitului

²⁾ Nu include ajustorul de 0,25 puncte procentuale pentru cofinanțarea proiectelor susținute din fonduri europene.

Tabel nr. 6 – Diferențe față de varianta precedentă

	CODUL SEC	2015	2016	2017	2018	2019
Creșterea PIB (%)						
Varianta precedentă		3,2	3,4	3,7	4,0	
Varianta actualizată		3,8	4,2	4,3	4,5	4,7
Diferența		0,6	0,8	0,6	0,5	
Balanța bugetară (% din PIB)						
Varianta precedentă	EDP B,9	-1,5	-1,2	-1,0	-0,8	x
Varianta actualizată	EDP B,9	-0,7	-2,9	-2,9	-2,3	-1,6
Diferența		0,7	-1,7	-1,9	-1,5	-1,6
Datoria guvernamentală brută (% din PIB)						
Varianta precedentă		40,1	39,4	38,4	37,1	
Varianta actualizată		38,4	39,1	39,8	39,9	39,3
Diferența		-1,7	-0,3	1,4	2,8	

*) Include un ajustor de 0,25 puncte procentuale pentru cofinanțarea proiectelor susținute din fonduri europene.

Tabel nr. 7 – Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice

% DIN PIB	2013	2014	2020	2030	2040	2050	2060
Cheltuieli totale							
Din care: Cheltuieli legate de vârstă	15,3	15,3	15,6	16,1	17,0	17,4	17,5
- Cheltuieli cu pensiile	8,2	8,2	8,1	8,1	8,4	8,4	8,1
- Cheltuieli cu asigurările sociale							
Pensii pentru limita de vârstă și anticipate	7,0	7,0	7,0	6,9	7,2	7,2	7,0
Alte pensii (invaliditate, urmași)	1,2	1,2	1,1	1,3	1,2	1,2	1,1
Pensii ocupaționale (dacă țin de administrația centrală)							
- Îngrijirea sănătății	3,8	3,8	4,1	4,3	4,6	4,7	4,8
- Îngrijirea pe termen lung (anterior inclusă la „îngrijirea sănătății”)	0,7	0,7	0,8	1,0	1,2	1,4	1,6
- Cheltuieli cu educația	2,6	2,6	2,6	2,7	2,8	2,9	3,0
Alte cheltuieli legate de vârstă							
Cheltuieli cu dobânzile							
Venituri totale							
Din care venituri din proprietăți							
Din care: din contribuțiile la pensii (sau contribuții sociale, după caz)	5,5	6,1	6,1	6,1	6,1	6,3	6,5
Active ale fondurilor pentru rezervele de pensii							
Din care active consolidate ale fondurilor pentru pensiile publice (alte active decât pasivele administrației centrale)							
Reformele sistemice ale pensiilor¹⁾							
Contribuții sociale direcționate către sistemul pensiilor private obligatorii ²⁾	0,7	1,0	1,5	2,1	2,4	2,5	2,7
Cheltuieli cu pensiile plătite de către sistemul pensiilor private obligatorii ³⁾	0	0	0	0,1	0,4	0,7	0,8
Ipoteze							
	- ritmuri medii -						
Rata de creștere a productivității muncii (pe oră)	1,5	1,7	2,5	2,7	2,3	2,2	1,8
Creșterea reală a PIB	3,4	2,8	3,3	1,8	1,4	1,5	1,3
Rata de participare în rândul bărbaților (20-64 ani)	77,7	77,6	78,6	78,5	76,7	76,5	77,0
Rata de participare în rândul femeilor (20-64 ani)	60,2	59,8	60,1	59,5	57,5	57,4	58,0
Rata totală de participare (20-64 ani)	68,9	68,7	69,4	69,1	67,2	67,1	67,7
Rata șomajului – BIM	7,1	6,8	6,7	6,7	6,5	6,5	6,5
Populația în vârstă de 65 ani și peste din populația totală	16,4	16,7	18,0	20,4	23,1	26,9	28,8

Ritmurile medii se referă la perioada dintre anii menționați. Pentru perioada de prognoză ritmurile sunt calculate pe baza PIB-ului potențial estimat în cadrul exercițiului de evaluare a sustenabilității finanțelor publice 2015.

¹⁾ Reformele sistemice ale pensiilor se referă la reformele pensiilor care introduc un sistem multi-pilon, ce include un pilon obligatoriu cu fond propriu total; în anul 2014 s-au direcționat 1,0% din PIB către Pilonul II de pensii.

²⁾ Contribuții sociale sau alte venituri obținute de către pilonul obligatoriu cu fond propriu total, pentru acoperirea obligațiilor legate de pensii, atrase în conformitate cu reforma sistemică

³⁾ Cheltuieli cu pensiile sau alte beneficii sociale plătite de către pilonul obligatoriu cu fond propriu total, în legătură cu obligațiile legate de pensii, atrase în conformitate cu reforma sistemică

Tabel nr. 7 a – Obligații potențiale

	2015	2016
Garanții publice*)	2,2%	2,6%
<i>Din care: legate de sectorul financiar</i>	0,02%	0,02%

*) aferente sectorului administrației publice, cu eliminarea garanțiilor acordate între entități ale sectorului administrației publice